Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 15ης Ιουνίου 2017*

«Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας — Περιοριστικά μέτρα όσον αφορά δράσεις που υπονομεύουν ή απειλούν την Ουκρανία — Δέσμευση κεφαλαίων — Περιορισμοί όσον αφορά την πρόσβαση στο έδαφος των κρατών μελών — Φυσικό πρόσωπο που στηρίζει ενεργά δράσεις ή πολιτικές που υπονομεύουν ή απειλούν την Ουκρανία — Υποχρέωση αιτιολογήσεως — Πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως — Ελευθερία εκφράσεως — Αναλογικότητα — Δικαιώματα άμυνας»

Στην υπόθεση T-262/15,

**Dmitrii Konstantinovich Kiselev**, κάτοικος Korolev (Ρωσία), εκπροσωπούμενος από τους J. Linneker, solicitor, T. Otty, barrister, και B. Kennelly, QC,

προσφεύγων,

κατά

**Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενου** από τους V. Piessevaux και J.-P. Hix,

καθού,

με αντικείμενο προσφυγή βάσει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ με αίτημα την ακύρωση, πρώτον, της αποφάσεως (ΚΕΠΠΑ) 2015/432 του Συμβουλίου, της 13ης Μαρτίου 2015, για την τροποποίηση της απόφασης 2014/145/ΚΕΠΠΑ σχετικά με περιοριστικά μέτρα όσον αφορά δράσεις που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2015, L 70, σ. 47), και του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2015/427 του Συμβουλίου, της 13ης Μαρτίου 2015, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 269/2014 σχετικά με περιοριστικά μέτρα όσον αφορά δράσεις που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2015, L 70, σ. 1), δεύτερον, της αποφάσεως (ΚΕΠΠΑ) 2015/1524 του Συμβουλίου, της 14ης Σεπτεμβρίου 2015, για την τροποποίηση της απόφασης 2014/145/ΚΕΠΠΑ σχετικά με περιοριστικά μέτρα όσον αφορά δράσεις που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2015, L 239, σ. 157), και του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2015/1514 του Συμβουλίου, της 14ης Σεπτεμβρίου 2015, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 269/2014 σχετικά με περιοριστικά μέτρα για ενέργειες που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2015, L 239, σ. 30), τρίτον, της αποφάσεως (ΚΕΠΠΑ) 2016/359 του Συμβουλίου, της 10ης Μαρτίου 2016, για την τροποποίηση της απόφασης 2014/145/ΚΕΠΠΑ σχετικά με περιοριστικά μέτρα όσον αφορά δράσεις που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2016, L 67, σ. 37), και του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2016/353 του Συμβουλίου, της 10ης Μαρτίου 2016, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 269/2014 σχετικά με περιοριστικά μέτρα για ενέργειες που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2016, L 67, σ. 1), καθόσον οι πράξεις αυτές αφορούν τον προσφεύγοντα,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τους G. Berardis (εισηγητή), πρόεδρο, V. Tomljenović και D. Spielmann, δικαστές,

γραμματέας: C. Heeren, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 28ης Σεπτεμβρίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

## Απόφαση

### Ιστορικό της διαφοράς

1 Στις 17 Μαρτίου 2014, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε, βάσει του άρθρου 29 ΣΕΕ, την απόφαση 2014/145/ΚΕΠΠΑ, σχετικά με περιοριστικά μέτρα όσον αφορά δράσεις που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2014, L 78, σ. 16).

2 Την ίδια ημερομηνία, το Συμβούλιο εξέδωσε, βάσει του άρθρου 215, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, τον κανονισμό (ΕΕ) 269/2014, σχετικά με περιοριστικά μέτρα όσον αφορά δράσεις που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (ΕΕ 2014, L 78, σ. 6).

3 Με την εκτελεστική απόφαση 2014/151/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 2014, για την εφαρμογή της απόφασης 2014/145 (ΕΕ 2014, L 86, σ. 30), και με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 284/2014 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 2014, για την εφαρμογή του κανονισμού 269/2014 (ΕΕ 2014, L 86, σ. 27), το όνομα του προσφεύγοντος, Dmitrii Konstantinovich Kiselev, ενεγράφη στους καταλόγους των προσώπων που υπόκεινται στα περιοριστικά μέτρα που περιλαμβάνονται στους εν λόγω κανονισμούς και στην απόφαση (στο εξής: επίδικοι κατάλογοι) για τους εξής λόγους:

«Διορίστηκε στις 9 Δεκεμβρίου 2013 με προεδρικό διάταγμα επικεφαλής του ρωσικού ομοσπονδιακού κρατικού πρακτορείου ειδήσεων "Rossiya Segodnya". Κεντρική μορφή της κυβερνητικής προπαγάνδας υπέρ της ανάπτυξης ρωσικών δυνάμεων στην Ουκρανία.»

4 Στη συνέχεια, το Συμβούλιο εξέδωσε, στις 25 Ιουλίου 2014, την απόφαση 2014/499/ΚΕΠΠΑ, για την τροποποίηση της απόφασης 2014/145 (ΕΕ 2014, L 221, σ. 15), και τον κανονισμό (ΕΕ) 811/2014, για την τροποποίηση του κανονισμού 269/2014 (ΕΕ 2014, L 221, σ. 11), προκειμένου, μεταξύ άλλων, να προσαρμόσει τα κριτήρια κατ' εφαρμογή των οποίων τα επίμαχα περιοριστικά μέτρα μπορούσαν να επιβληθούν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, σε οντότητες ή άλλους φορείς.

5 Το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, της αποφάσεως 2014/145, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2014/499 (στο εξής: τροποποιηθείσα απόφαση 2014/145), ορίζει τα εξής:

«1. Δεσμεύονται όλα τα κεφάλαια και οι οικονομικοί πόροι που τελούν υπό την κυριότητα, την κατοχή ή τον έλεγχο:

α) φυσικών προσώπων υπεύθυνων για δράσεις ή πολιτικές που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας ή τη σταθερότητα ή την ασφάλεια στην Ουκρανία ή που στηρίζουν ενεργά ή εφαρμόζουν τέτοιες δράσεις ή πολιτικές ή που παρεμποδίζουν το έργο διεθνών οργανισμών στην Ουκρανία, καθώς και των φυσικών ή νομικών προσώπων, οντοτήτων ή φορέων που συνδέονται με αυτά,

[…]

όπως απαριθμούνται στο παράρτημα.

2. Απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση διάθεση κεφαλαίων ή οικονομικών πόρων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, οντότητες ή φορείς που απαριθμούνται στο παράρτημα ή προς όφελος αυτών.»

6 Η λεπτομερής διαδικασία της δέσμευσης αυτής καθορίζεται με τις επόμενες παραγράφους του ίδιου άρθρου.

7 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της τροποποιηθείσας αποφάσεως 2014/145 απαγορεύει την είσοδο ή τη διέλευση από το έδαφος των κρατών μελών όσων φυσικών προσώπων πληρούν κριτήρια κατ' ουσίαν πανομοιότυπα με τα κριτήρια του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της ίδιας αποφάσεως.

8 Ο κανονισμός 269/2014, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 811/2014 (στο εξής: τροποποιηθείς κανονισμός 269/2014), επιβάλλει τη λήψη μέτρων δεσμεύσεως κεφαλαίων και ορίζει τη λεπτομερή διαδικασία της δεσμεύσεως αυτής, χρησιμοποιώντας διατύπωση κατ' ουσίαν πανομοιότυπη με εκείνη της τροποποιηθείσας αποφάσεως 2014/145. Συγκεκριμένα, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού επαναλαμβάνει κατά βάση το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της εν λόγω αποφάσεως.

9 Με έγγραφο της 4ης Φεβρουαρίου 2015 (στο εξής: έγγραφο της 4ης Φεβρουαρίου 2015), ο προσφεύγων, μέσω των δικηγόρων του, ζήτησε μεταξύ άλλων από το Συμβούλιο, βάσει του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής (ΕΕ 2001, L 145, σ. 43), πρόσβαση στα έγγραφα βάσει των οποίων ενεγράφη το όνομά του στους επίμαχους καταλόγους.

10 Με έγγραφο της 13ης Φεβρουαρίου 2015 προς τους δικηγόρους του προσφεύγοντος, το Συμβούλιο ενημέρωσε τον προσφεύγοντα, μεταξύ άλλων, για την πρόθεσή του να παρατείνει μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2015 τη διάρκεια των περιοριστικών μέτρων που τον αφορούσαν και τον κάλεσε να υποβάλει παρατηρήσεις επ' αυτού το αργότερο μέχρι τις 26 Φεβρουαρίου 2015.

11 Με έγγραφο της 25ης Φεβρουαρίου 2015 (στο εξής: έγγραφο της 25ης Φεβρουαρίου 2015), ο προσφεύγων, μέσω των ίδιων δικηγόρων, απάντησε στην πρόσκληση αυτή, προβάλλοντας ότι η λήψη περιοριστικών μέτρων σε βάρος του ήταν αδικαιολόγητη.

12 Στις 13 Μαρτίου 2015, το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2015/432, για την τροποποίηση της απόφασης 2014/145 (ΕΕ 2015, L 70, σ. 47), και τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2015/427, για την εφαρμογή του κανονισμού 269/2014 (ΕΕ 2015, L 70, σ. 1) (στο εξής: πράξεις του Μαρτίου του 2015),

με τα οποία, αφού επανεξέτασε κάθε εγγραφή στους καταλόγους, διατήρησε το όνομα του προσφεύγοντος στους επίμαχους καταλόγους μέχρι τις 15 Σεπτεμβρίου 2015, χωρίς να τροποποιήσει την αιτιολογία που αφορούσε τον προσφεύγοντα.

13 Με έγγραφο της 16ης Μαρτίου 2015 (στο εξής: έγγραφο της 16ης Μαρτίου 2015), το Συμβούλιο κοινοποίησε τις πράξεις του Μαρτίου του 2015 στους δικηγόρους του προσφεύγοντος, διευκρινίζοντας, μεταξύ άλλων, ότι τα επιχειρήματα που είχε προβάλει ο προσφεύγων με το έγγραφο της 25ης Φεβρουαρίου 2015 δεν μπορούσαν να κλονίσουν το βάσιμο της σχετικής με αυτόν αιτιολογίας, δεδομένου ότι το εθνικό πρακτορείο ειδήσεων της Ρωσικής Ομοσπονδίας Rossiya Segodnya (στο εξής: RS) είχε παρουσιάσει τα γεγονότα που έλαβαν χώρα στην Ουκρανία κατά τρόπο ευνοϊκό προς τη Ρωσική Κυβέρνηση και είχε έτσι στηρίξει την πολιτική της εν λόγω κυβερνήσεως όσον αφορά την κατάσταση στην Ουκρανία.

**Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων**

14 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 22 Μαΐου 2015, ο προσφεύγων άσκησε προσφυγή με αίτημα την ακύρωση των πράξεων του Μαρτίου του 2015, κατά το μέρος που τον αφορούσαν.

15 Στις 14 Σεπτεμβρίου 2015, με την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2015/1524, για την τροποποίηση της απόφασης 2014/145 (ΕΕ 2015, L 239, σ. 157), και με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2015/1514, για την εφαρμογή του κανονισμού 269/2014 (ΕΕ 2015, L 239, σ. 30) (στο εξής: πράξεις του Σεπτεμβρίου του 2015), το Συμβούλιο παρέτεινε την εφαρμογή των επίμαχων περιοριστικών μέτρων έως τις 15 Μαρτίου 2016, χωρίς να τροποποιήσει την αιτιολογία που αφορούσε τον προσφεύγοντα.

16 Με υπόμνημα που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 24 Νοεμβρίου 2015, ο προσφεύγων, σύμφωνα με το άρθρο 86 του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, προσάρμοσε το δικόγραφο ώστε να καλύπτει και την ακύρωση των πράξεων του Σεπτεμβρίου του 2015, κατά το μέρος που τον αφορούσαν.

17 Το Συμβούλιο διατύπωσε τις παρατηρήσεις του επί του υπομνήματος αυτού με έγγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 6 Ιανουαρίου 2016.

18 Στις 10 Μαρτίου 2016, με την απόφαση (ΚΕΠΠΑ) 2016/359, για την τροποποίηση της απόφασης 2014/145 (ΕΕ 2016, L 67, σ. 37), και με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2016/353, για την εφαρμογή του κανονισμού 269/2014 (ΕΕ 2016, L 67, σ. 1) (στο εξής: πράξεις του Μαρτίου του 2016), το Συμβούλιο παρέτεινε την εφαρμογή των επίμαχων περιοριστικών μέτρων έως τις 15 Σεπτεμβρίου 2016, χωρίς να τροποποιήσει την αιτιολογία που αφορούσε τον προσφεύγοντα.

19 Με υπόμνημα που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 20 Μαΐου 2016, ο προσφεύγων προσάρμοσε το δικόγραφο της προσφυγής ώστε να καλύπτει και την ακύρωση των πράξεων του Μαρτίου του 2016, κατά το μέρος που τον αφορούσαν.

20 Το Συμβούλιο διατύπωσε τις παρατηρήσεις του επί του υπομνήματος αυτού με έγγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 14 Ιουνίου 2016.

21 Κατόπιν προτάσεως του εισηγητή δικαστή, το Γενικό Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στο πλαίσιο λήψεως μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας κατά το άρθρο 89, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, έθεσε ερωτήσεις στους διαδίκους, καλώντας ορισμένους να απαντήσουν εγγράφως και άλλους να απαντήσουν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

22 Οι γραπτές απαντήσεις των διαδίκων κατατέθηκαν στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

23 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 28ης Σεπτεμβρίου 2016. Στο πλαίσιο αυτό, το Γενικό Δικαστήριο επέτρεψε στον προσφεύγοντα να προσκομίσει ένα έγγραφο, το οποίο αυτός κατέθεσε την επομένη. Το Συμβούλιο υπέβαλε τις γραπτές παρατηρήσεις του επί του εγγράφου αυτού στις 24 Οκτωβρίου 2016 και ο πρόεδρος του ενάτου τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου περάτωσε την προφορική διαδικασία στις 26 Οκτωβρίου του ίδιου έτους.

24 Ο προσφεύγων ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να ακυρώσει τις πράξεις του Μαρτίου του 2015, του Σεπτεμβρίου του 2015 και του Μαρτίου του 2016 (στο εξής: προσβαλλόμενες πράξεις), κατά το μέρος που τον αφορούν·

— να καταδικάσει το Συμβούλιο στα δικαστικά έξοδα.

25 Το Συμβούλιο ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να απορρίψει τις προσαρμογές του δικογράφου της προσφυγής·

— να καταδικάσει τον προσφεύγοντα στα δικαστικά έξοδα.

## Σκεπτικό

26 Προς στήριξη της προσφυγής του, ο προσφεύγων προβάλλει έξι λόγους ακυρώσεως, εκ των οποίων ο πρώτος αντλείται από πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά την εφαρμογή, στην περίπτωσή του, του κριτηρίου εγγραφής που ορίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο α′, και στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της τροποποιηθείσας αποφάσεως 2014/145, καθώς και στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του τροποποιηθέντος κανονισμού 269/2014, ο δεύτερος, από προσβολή του δικαιώματος της ελευθερίας εκφράσεως, ο τρίτος, από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, ο τέταρτος, από παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, ο πέμπτος, ο οποίος προβάλλεται επικουρικώς, από το ότι το επίμαχο κριτήριο είναι ασύμβατο προς το δικαίωμα της ελεύθερης εκφράσεως και επομένως παράνομο, εάν επιτρέπει τη λήψη περιοριστικών μέτρων σε βάρος δημοσιογράφων που ασκούν το δικαίωμα αυτό και, ο έκτος, από παράβαση της συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους, αφενός, και της Ρωσικής Ομοσπονδίας, αφετέρου (ΕΕ 1997, L 327, σ. 3, στο εξής: συμφωνία εταιρικής σχέσεως).

27 Πρέπει να εξεταστούν πρώτα ο έκτος λόγος, στη συνέχεια ο τέταρτος, έπειτα ο πρώτος και ο δεύτερος, κατόπιν ο πέμπτος και, τέλος, ο τρίτος λόγος.

### Α– Ως προς τον έκτο λόγο ακυρώσεως, ο οποίος αντλείται από παράβαση της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως

28 Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι, κατά τη λήψη των επίμαχων περιοριστικών μέτρων, το Συμβούλιο δεν έλαβε υπόψη τις απαιτήσεις της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως. Ειδικότερα, οι προσβαλλόμενες πράξεις αντιβαίνουν στις παραγράφους 1, 5 και 8 του άρθρου 52 της συμφωνίας αυτής, οι οποίες προβλέπουν, αντιστοίχως, την απαγόρευση των περιορισμών στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων μεταξύ της Ένωσης και της Ρωσίας, τη μη επιβολή από τα συμβαλλόμενα μέρη νέων περιορισμών μετά από μια

μεταβατική περίοδο πέντε ετών και την υποχρέωση διαβουλεύσεως με ένα συμβούλιο συνεργασίας, το οποίο συγκροτείται δυνάμει του άρθρου 90 της ίδιας συμφωνίας. Περαιτέρω, το Συμβούλιο ουδόλως προσπάθησε να δικαιολογήσει τις παραβάσεις της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως. Συναφώς, ο προσφεύγων υπογραμμίζει ότι ούτε η απόφαση 2014/145 ούτε ο κανονισμός 269/2014, όπως έχουν τροποποιηθεί, περιλαμβάνουν διατάξεις που μπορούν να δικαιολογήσουν τα περιοριστικά μέτρα υπό το πρίσμα του άρθρου 99, σημείο 1, στοιχείο δ', της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως, το οποίο παρέχει στους συμβαλλόμενους στην εν λόγω συμφωνία τη δυνατότητα να προβλέπουν εξαιρέσεις προκειμένου να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των ουσιωδών συμφερόντων ασφαλείας τους «σε καιρό πολέμου ή σοβαρών διεθνών αναταραχών που συνιστούν απειλή πολέμου».

29 Το Συμβούλιο αντικρούει τα επιχειρήματα του προσφεύγοντος.

30 Εισαγωγικά, παρατηρείται ότι το άρθρο 52, παράγραφοι 1, 5 και 8, της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως εξασφαλίζει, βεβαίως, την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων μεταξύ της Ένωσης και της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

31 Εντούτοις, το άρθρο 99, σημείο 1, στοιχείο δ', της ίδιας συμφωνίας προβλέπει μια εξαίρεση την οποία μπορεί να επικαλεσθεί μονομερώς ένα συμβαλλόμενο μέρος προκειμένου να λάβει τα μέτρα που θεωρεί απαραίτητα για την προστασία των ουσιωδών συμφερόντων ασφαλείας του, μεταξύ άλλων, «σε καιρό πολέμου ή σοβαρών διεθνών αναταραχών που συνιστούν απειλή πολέμου ή για την εκπλήρωση υποχρεώσεων, τις οποίες έχει αναλάβει για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας».

32 Πρώτον, επισημαίνεται ότι, όπως υπογράμμισε το Συμβούλιο, η συμφωνία εταιρικής σχέσεως δεν επιβάλλει στον συμβαλλόμενο που επιθυμεί να λάβει μέτρα βάσει της διατάξεως αυτής να ενημερώσει προηγουμένως τον άλλο συμβαλλόμενο ούτε να διαβουλευτεί μαζί του ούτε να του εξηγήσει τους λόγους.

33 Δεύτερον, όσον αφορά την κατάσταση στην Ουκρανία κατά τον χρόνο εκδόσεως των προσβαλλόμενων πράξεων, μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι πράξεις της Ρωσικής Ομοσπονδίας συνιστούν «καιρό πολέμου ή σοβαρών διεθνών αναταραχών που συνιστούν απειλή πολέμου», κατά την έννοια του άρθρου 99, σημείο 1, στοιχείο δ', της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως. Εξετάζοντας το συμφέρον της Ένωσης και των κρατών μελών της να έχουν, ως γειτονική χώρα, μια σταθερή Ουκρανία, η επιβολή περιοριστικών μέτρων προκειμένου να ασκηθεί πίεση στη Ρωσική Ομοσπονδία να παύσει τις δραστηριότητές της που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας μπορούσε να κριθεί αναγκαία. Εξάλλου, τα μέτρα αυτά μπορούν να αφορούν «τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας», η οποία επίσης διαλαμβάνεται στο εν λόγω άρθρο.

34 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα επίμαχα περιοριστικά μέτρα είναι συμβατά με τις εξαιρέσεις που αφορούν την ασφάλεια οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 99, σημείο 1, στοιχείο δ', της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως.

35 Κατόπιν των προεκτεθέντων, ο έκτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

**Β – Επί του τετάρτου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος αντλείται από παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως**

36 Ο προσφεύγων προβάλλει ότι η αιτιολογία που παρέθεσε το Συμβούλιο για να δικαιολογήσει την εγγραφή του ονόματός του και τη διατήρησή της στους επίμαχους καταλόγους δεν είναι αρκούντως ακριβής και συγκεκριμένη. Λόγω του αόριστου χαρακτήρα της αιτιολογίας, ακόμη και αν υποτεθεί ότι αυτή είναι βάσιμη, δεν είχε τη δυνατότητα να αντικρούσει λυσιτελώς τις αιτιάσεις που διατυπώθηκαν εις βάρος του.

37 Εξάλλου, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η εν λόγω αιτιολογία δεν μπορεί να συμπληρωθεί με τους ισχυρισμούς που περιλαμβάνονται στο έγγραφο της 16ης Μαρτίου 2015 (βλ. σκέψη 13 ανωτέρω).

38 Το Συμβούλιο αντικρούει τα επιχειρήματα του προσφεύγοντος.

39 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η υποχρέωση αιτιολογήσεως των βλαπτικών πράξεων, όπως προβλέπεται στο άρθρο 296, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, και στο άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) έχει ως σκοπό, αφενός, να παράσχει στον θιγόμενο ικανές ενδείξεις ως προς το αν η πράξη είναι όντως βάσιμη ή αν ενδεχομένως βαρύνεται με πλημμέλεια ικανή να αποτελέσει λόγο αμφισβητήσεως του κύρους της ενώπιον του δικαστή της Ένωσης και, αφετέρου, να παράσχει στον δικαστή αυτόν τη δυνατότητα ελέγχου της νομιμότητας της πράξεως αυτής. Η ως άνω υποχρέωση αιτιολογήσεως συνιστά ουσιώδη αρχή του δικαίου της Ένωσης από την οποία χωρεί παρέκκλιση μόνον για επιτακτικούς λόγους. Επομένως, η αιτιολογία πρέπει, καταρχήν, να γνωστοποιείται στον ενδιαφερόμενο συγχρόνως με τη βλαπτική γι' αυτόν πράξη, η δε έλλειψή της δεν δύναται να καλυφθεί από το ότι ο ενδιαφερόμενος έλαβε γνώση της αιτιολογίας της πράξεως αυτής κατά τη διάρκεια της δίκης ενώπιον του δικαστή της Ένωσης (βλ. απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2014, Mayaleh κατά Συμβουλίου, T-307/12 και T-408/13, EU:T:2014:926, σκέψη 85 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

40 Κατά συνέπεια, το Συμβούλιο οφείλει να γνωστοποιεί στο θιγόμενο από τα περιοριστικά μέτρα πρόσωπο ή οντότητα τους ειδικούς και συγκεκριμένους λόγους για τους οποίους κρίνει ότι έπρεπε να ληφθούν τα μέτρα αυτά, εκτός αν επιτακτικοί λόγοι αναγόμενοι στην ασφάλεια είτε της Ένωσης είτε των κρατών μελών της ή απορρέοντες από τις διεθνείς σχέσεις της Ένωσης και των κρατών μελών της αποκλείουν τη γνωστοποίηση ορισμένων στοιχείων. Το Συμβούλιο οφείλει επίσης να εκθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία από τα οποία εξαρτάται η κατά νόμο δικαιολόγηση των οικείων μέτρων και τις εκτιμήσεις βάσει των οποίων αποφάσισε να τα λάβει (βλ. απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2014, Mayaleh κατά Συμβουλίου, T-307/12 και T-408/13, EU:T:2014:926, σκέψη 86 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

41 Εξάλλου, η αιτιολογία πρέπει να προσαρμόζεται στη φύση της επίμαχης πράξεως και στο πλαίσιο εντός του οποίου αυτή εκδόθηκε. Η υποχρέωση αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως, ιδίως του περιεχομένου της πράξεως, της φύσεως των προβαλλομένων λόγων και του συμφέροντος που έχουν ενδεχομένως στην παροχή διευκρινίσεων οι αποδέκτες ή άλλα πρόσωπα τα οποία η πράξη αφορά άμεσα και ατομικά. Η αιτιολογία δεν απαιτείται να προσδιορίζει επακριβώς όλα τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που ασκούν επιρροή, καθόσον το ζήτημα της επάρκειας της αιτιολογίας πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και το σύνολο των κανόνων δικαίου που διέπουν τον σχετικό τομέα. Ειδικότερα, μια βλαπτική πράξη κρίνεται επαρκώς αιτιολογημένη, εφόσον έχει εκδοθεί εντός πλαισίου γνωστού στον θιγόμενο, το οποίο του παρέχει τη δυνατότητα να κατανοήσει το περιεχόμενο του ληφθέντος εις βάρος του μέτρου (βλ. απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2014, Mayaleh κατά Συμβουλίου, T-307/12 και T-408/13, EU:T:2014:926, σκέψη 87 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

42 Εν προκειμένω, η σχετική με τον προσφεύγοντα αιτιολογία στην οποία βασίστηκαν οι προσβαλλόμενες πράξεις συμπίπτει με την αιτιολογία που εκτίθεται στη σκέψη 3 ανωτέρω.

43 Σημειώνεται ότι, μολονότι η αιτιολογία δεν διευκρινίζει ρητώς ποιο είναι το κριτήριο στο οποίο στηρίχθηκε το Συμβούλιο για να διατηρήσει το όνομα του προσφεύγοντος στους επίμαχους καταλόγους, εντούτοις από την αιτιολογία αυτή προκύπτει κατά τρόπο αρκούντως σαφή ότι το Συμβούλιο εφάρμοσε το κριτήριο του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο α', και του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο α', της τροποποιηθείσας αποφάσεως 2014/145, καθώς και το κριτήριο του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', του τροποποιηθέντος κανονισμού 269/2014, καθόσον αφορά τα φυσικά πρόσωπα που στηρίζουν ενεργά δράσεις ή πολιτικές που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας (στο εξής: επίμαχο κριτήριο).

44 Συγκεκριμένα, με την επίμαχη αιτιολογία, αφού υπενθυμίστηκε ότι, με προεδρικό διάταγμα της 9ης Δεκεμβρίου 2013, ο προσφεύγων διορίστηκε επικεφαλής του RS, το Συμβούλιο παρατήρησε ότι αυτός ήταν κεντρική μορφή της ρωσικής κυβερνητικής προπαγάνδας υπέρ της αναπτύξεως ρωσικών δυνάμεων στην Ουκρανία.

45 Η αιτιολογία αυτή καθιστά επομένως σαφές ότι ο λόγος της εγγραφής του ονόματος του προσφεύγοντος στους επίμαχους καταλόγους είναι ότι το Συμβούλιο εκτίμησε ότι ο προσφεύγων, λόγω της θέσεώς του ως επικεφαλής του RS και λόγω των δηλώσεών του υπό την ιδιότητα του δημοσιογράφου, προπαγάνδισε υπέρ των στρατιωτικών ενεργειών της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην Ουκρανία και ανήκε, επομένως, στην κατηγορία των προσώπων που στήριζαν ενεργά δράσεις ή πολιτικές που υπονόμευαν ή απειλούσαν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας.

46 Ο προσφεύγων επιβεβαίωσε, κατά τα λοιπά, με τις παρατηρήσεις που υπέβαλε στο Συμβούλιο με το έγγραφο της 25ης Φεβρουαρίου 2015, ότι είχε κατανοήσει ότι τα επίμαχα περιοριστικά μέτρα του επιβλήθηκαν ακριβώς λόγω του ρόλου του και της επαγγελματικής συμπεριφοράς του.

47 Όσον αφορά τις διευκρινίσεις που παρέσχε το Συμβούλιο με το έγγραφο της 16ης Μαρτίου 2015, πρέπει να τονιστεί ότι, όπως ορθώς παρατηρεί το Συμβούλιο, το έγγραφο αυτό, που περιέχει συμπληρωματικές αιτιολογίες, το οποίο απεστάλη κατά την ανταλλαγή εγγράφων μεταξύ του Συμβουλίου και του προσφεύγοντος, μπορεί να ληφθεί υπόψη κατά την εξέταση των πράξεων αυτών (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2013, Bank Melli Iran κατά Συμβουλίου, T-35/10 και T-7/11, EU:T:2013:397, σκέψη 88).

48 Επομένως, μολονότι θα ήταν ενδεχομένως προτιμότερο να περιλαμβάνονται οι συμπληρωματικές αιτιολογίες απευθείας στις προσβαλλόμενες πράξεις και όχι μόνο στο έγγραφο της 16ης Μαρτίου 2015, η αιτιολογία των προσβαλλόμενων πράξεων πρέπει να εκτιμηθεί και υπό το πρίσμα των διευκρινίσεων που παρέσχε το Συμβούλιο με το έγγραφο αυτό, απαντώντας στο έγγραφο της 25ης Φεβρουαρίου 2015 του προσφεύγοντος, με τις οποίες αποσαφηνίσθηκε ότι το RS είχε παρουσιάσει τα γεγονότα που έλαβαν χώρα στην Ουκρανία κατά τρόπο ευνοϊκό προς τη Ρωσική Κυβέρνηση και είχε έτσι στηρίξει την πολιτική της εν λόγω κυβερνήσεως όσον αφορά την κατάσταση στην Ουκρανία.

49 Εν πάση περιπτώσει, όπως ορθώς προβάλλει το Συμβούλιο, το έγγραφο της 16ης Μαρτίου 2015 παραπέμπει σε μεγάλο βαθμό στην αιτιολογία των προσβαλλόμενων πράξεων. Μολονότι το αντικείμενο της προπαγάνδας που προσάπτεται στον προσφεύγοντα και στο RS αφορά γενικώς τη ρωσική πολιτική έναντι της Ουκρανίας, το ζήτημα αυτό συνδέεται στενά με το ζήτημα της αναπτύξεως των ρωσικών δυνάμεων στη χώρα αυτή. Κατά τα λοιπά, ακόμη και πριν από την παραλαβή του εν λόγω εγγράφου, ο προσφεύγων είχε κατανοήσει ότι η επίμαχη προπαγάνδα δεν περιοριζόταν στην ανάπτυξη των ρωσικών δυνάμεων, εφόσον, με το έγγραφο της 25ης Φεβρουαρίου 2015, αυτός αναφέρθηκε, γενικότερα, στην έλλειψη επιρροής εκ μέρους του στην «κατάσταση στην Ουκρανία» και στην έλλειψη κάθε αιτιώδους συνάφειας μεταξύ «οποιασδήποτε ρωσικής ενέργειας στην Ουκρανία» και του ρόλου του ως επικεφαλής και δημοσιογράφου.

50 Κατόπιν των προεκτεθέντων, πρέπει να γίνει δεκτό, αφενός, ότι η αιτιολογία που παρέθεσε το Συμβούλιο στις προσβαλλόμενες πράξεις παρείχε στον προσφεύγοντα τη δυνατότητα να κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους το όνομά του διατηρήθηκε στους επίμαχους καταλόγους, κατά μείζονα λόγο διότι μπορούν επίσης να ληφθούν υπόψη οι διευκρινίσεις που παρασχέθηκαν με το έγγραφο της 16ης Μαρτίου 2015, και, αφετέρου, ότι το Γενικό Δικαστήριο είναι σε θέση να ασκήσει τον έλεγχό του όσον αφορά το βάσιμο της αιτιολογίας αυτής.

51 Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Συμβούλιο εκπλήρωσε την υποχρέωσή του αιτιολογήσεως που προβλέπεται από το άρθρο 296 ΣΛΕΕ.

52 Το ζήτημα αν η εν λόγω αιτιολογία είναι βάσιμη δεν εντάσσεται στην εξέταση του παρόντος λόγου ακυρώσεως, αλλά στην εξέταση του πρώτου και του δεύτερου λόγου ακυρώσεως. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η υποχρέωση αιτιολογήσεως αποτελεί ουσιώδη τύπο ο οποίος πρέπει να διακρίνεται από το ζήτημα του βασίμου της αιτιολογίας, δεδομένου ότι το τελευταίο άπτεται της ουσιαστικής νομιμότητας της επίδικης πράξεως. Συγκεκριμένα, η αιτιολογία μιας πράξεως συνίσταται στην επίσημη έκφραση των λόγων στους οποίους στηρίζεται η πράξη αυτή. Εάν η αιτιολογία ενέχει σφάλματα, αυτά επηρεάζουν την ουσιαστική νομιμότητα της αποφάσεως, όχι όμως την αιτιολογία της, η οποία μπορεί να είναι επαρκής, μολονότι περιλαμβάνει εσφαλμένους λόγους (βλ. απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2014, Mayaleh κατά Συμβουλίου, T-307/12 και T-408/13, EU:T:2014:926, σκέψη 96 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

53 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως.

**Γ – Επί του πρώτου και του δεύτερου λόγου, οι οποίοι αντλούνται από πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά την εφαρμογή του επίμαχου κριτηρίου στην περίπτωση του προσφεύγοντος και από προσβολή του δικαιώματος της ελευθερίας εκφράσεως**

54 Ο προσφεύγων, αφού υπενθύμισε τις γενικές αρχές που αφορούν μεταξύ άλλων, την έκταση του δικαστικού ελέγχου, προβάλλει ότι το Συμβούλιο δεν απέδειξε, με αποδεικτικά στοιχεία που αποτελούν στέρεα πραγματική βάση, ότι η περίπτωσή του πληρούσε το επίμαχο κριτήριο, το οποίο δεν μπορεί να αφορά κάθε είδος στηρίξεως των δράσεων ή των πολιτικών που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας ή τη σταθερότητα ή την ασφάλεια στην Ουκρανία. Το κριτήριο αυτό πρέπει να είναι σύμφωνο προς την αρχή της ασφάλειας δικαίου και να ερμηνεύεται σύμφωνα με τις διατάξεις που αφορούν το δικαίωμα της ελεύθερης εκφράσεως, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 11 του Χάρτη και στο άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ).

55 Ειδικότερα, πρώτον, ο προσφεύγων παρατηρεί ότι οι περιορισμοί του εν λόγω δικαιώματος πρέπει να προβλέπονται από τον νόμο, τηρουμένης της αρχής της ασφαλείας δικαίου, να επιδιώκουν σκοπό γενικού συμφέροντος και να είναι αναγκαίοι και ανάλογοι προς τον σκοπό αυτόν, χωρίς να θίγουν την ουσία καθεαυτήν της ελευθερίας αυτής και χωρίς να παρακωλύουν αισθητά τη δραστηριότητα των δημοσιογράφων. Οι έννοιες της εθνικής ασφάλειας και της ρητορικής μίσους πρέπει επίσης να ερμηνεύονται στενά.

56 Δεύτερον, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι το Συμβούλιο δεν προσκόμισε αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει προπαγάνδα εκ μέρους του όσον αφορά την πολιτική της Ρωσικής Κυβερνήσεως στην Ουκρανία.

57 Το Συμβούλιο υπενθυμίζει ότι το επίμαχο κριτήριο αφορά τα φυσικά πρόσωπα που στηρίζουν ενεργά δράσεις ή πολιτικές που υπονομεύουν ή απειλούν την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και την ανεξαρτησία της Ουκρανίας ή τη σταθερότητα ή την ασφάλεια στην Ουκρανία, πράγμα που ισχύει για τον προσφεύγοντα. Δεν είναι επομένως απαραίτητο να αποδειχθεί ότι τα πρόσωπα αυτά ευθύνονται τα ίδια για τις δράσεις ή τις πολιτικές αυτές, αλλά αρκεί ότι τα πρόσωπα αυτά παρέχουν συναφώς σημαντική στήριξη, ποιοτικώς ή ποσοτικώς, πράγμα που δεν αντιβαίνει στην αρχή της ασφάλειας δικαίου.

58 Ειδικότερα, πρώτον, κατά το Συμβούλιο, η εγγραφή του ονόματος του προσφεύγοντος στους καταλόγους βάσει του κριτηρίου αυτού δεν προσβάλλει το δικαίωμα της ελεύθερης εκφράσεως, εφόσον προβλέπεται από τον νόμο, ανταποκρίνεται στον σκοπό, ο οποίος καλύπτεται από το άρθρο 21, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, ΣΕΕ, να ασκηθεί πίεση στη Ρωσική Κυβέρνηση για να παύσει τις δραστηριότητές της που απειλούν την Ουκρανία και δεν εμποδίζει τον προσφεύγοντα να

εξακολουθήσει τις δημοσιογραφικές δραστηριότητές του και να εκφράζει τις απόψεις του. Επομένως, οι περιορισμοί στο δικαίωμα του προσφεύγοντος δεν αντιβαίνουν στο άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη και στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ.

59 Δεύτερον, το Συμβούλιο παρατηρεί ότι το συμπέρασμά του, κατά το οποίο ο προσφεύγων είναι κεντρική μορφή της κυβερνητικής προπαγάνδας υπέρ της αναπτύξεως ρωσικών δυνάμεων στην Ουκρανία, βασίζεται σε πολλά αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία.

60 Η εξέταση των επιχειρημάτων αυτών πρέπει να αρχίσει με την υπενθύμιση των αρχών σχετικά με τον έλεγχο που ασκεί το Γενικό Δικαστήριο και με την ανάγκη ερμηνείας του επίμαχου κριτηρίου υπό το πρίσμα του πρωτογενούς δικαίου, ιδίως της ελευθερίας εκφράσεως, η οποία εμπίπτει στο δίκαιο αυτό.

### *1. Ως προς την έκταση του δικαστικού ελέγχου*

61 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία, όσον αφορά τους γενικούς κανόνες που ορίζουν τη λεπτομερή διαδικασία των περιοριστικών μέτρων, το Συμβούλιο διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως ως προς τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να ληφθούν μέτρα για την επιβολή οικονομικών και χρηματοοικονομικών κυρώσεων βάσει του άρθρου 215 ΣΛΕΕ, σύμφωνα με απόφαση εκδοθείσα δυνάμει του κεφαλαίου 2 του τίτλου V της Συνθήκης ΕΕ, και ειδικότερα του άρθρου 29 ΣΕΕ. Δεδομένου ότι ο δικαστής της Ένωσης δεν μπορεί να υποκαταστήσει το Συμβούλιο κατά την εκτίμηση των αποδείξεων, γεγονότων και περιστάσεων που δικαιολογούν τη λήψη τέτοιων μέτρων, ο έλεγχος που ασκεί ο εν λόγω δικαστής πρέπει να περιορίζεται στην εξακρίβωση της τηρήσεως των διαδικαστικών κανόνων και των κανόνων περί αιτιολογίας, του υποστατού των πραγματικών περιστατικών, καθώς και της απουσίας πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών και καταχρήσεως εξουσίας. Ο περιορισμένος αυτός έλεγχος ισχύει, ειδικότερα, για την εκτίμηση των λόγων σκοπιμότητας επί των οποίων στηρίζονται τέτοια μέτρα (βλ. απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2014, Mayaleh κατά Συμβουλίου, T-307/12 και T-408/13, EU:T:2014:926, σκέψη 127 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

62 Εντούτοις, μολονότι το Συμβούλιο διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως ως προς τα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη περιοριστικών μέτρων, η αποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου τον οποίο εγγυάται το άρθρο 47 του Χάρτη επιτάσσει όπως, στο πλαίσιο του ελέγχου της νομιμότητας των λόγων στους οποίους στηρίζεται η απόφαση περί εγγραφής ή διατηρήσεως του ονόματος συγκεκριμένου προσώπου στον κατάλογο προσώπων κατά των οποίων επιβάλλονται περιοριστικά μέτρα, ο δικαστής της Ένωσης οφείλει να βεβαιώνεται ότι η εν λόγω απόφαση, η οποία έχει ατομικό χαρακτήρα για το πρόσωπο αυτό, στηρίζεται σε αρκούντως στέρεα πραγματική βάση. Τούτο προϋποθέτει έλεγχο των πραγματικών περιστατικών που παρατίθενται στις αιτιολογικές σκέψεις στις οποίες στηρίζεται η εν λόγω απόφαση, έτσι ώστε, κατά τον δικαστικό έλεγχο, να μην εκτιμάται απλώς η αφηρημένη πιθανολόγηση της βασιμότητας των παρατιθέμενων λόγων, αλλά να εξετάζεται εάν οι λόγοι αυτοί, ή, τουλάχιστον, ένας εξ αυτών που θεωρείται αφ' εαυτού επαρκής για να στηρίξει την ίδια αυτή απόφαση, είναι τεκμηριωμένοι κατά τρόπο αρκούντως ακριβή και συγκεκριμένο (αποφάσεις της 21ης Απριλίου 2015, Anbouba κατά Συμβουλίου, C-605/13 P, EU:C:2015:248, σκέψεις 41 και 45, και της 26ης Οκτωβρίου 2015, Portnov κατά Συμβουλίου, T-290/14, EU:T:2015:806, σκέψη 38).

63 Στην αρμόδια αρχή της Ένωσης εναπόκειται, σε περίπτωση αμφισβητήσεως, να αποδείξει το βάσιμο της αιτιολογίας που ελήφθη υπόψη κατά του οικείου προσώπου, και όχι στο πρόσωπο αυτό να προβεί στην αρνητική απόδειξη περί του αβασίμου της αιτιολογίας αυτής (αποφάσεις της 18ης Ιουλίου 2013, Επιτροπή κ.λπ. κατά Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P και C-595/10 P, EU:C:2013:518, σκέψη 121, και της 5ης Νοεμβρίου 2014, Mayaleh κατά Συμβουλίου, T-307/12 και T-408/13, EU:T:2014:926, σκέψη 128).

***2. Ως προς την ερμηνεία του επίμαχου κριτηρίου υπό το πρίσμα του πρωτογενούς δικαίου, ιδίως της ελευθερίας εκφράσεως***

64 Πρέπει να αναφερθεί ότι, μολονότι βεβαίως το Συμβούλιο διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως όσον αφορά τον καθορισμό των κριτηρίων βάσει των οποίων μπορούν να επιβληθούν περιοριστικά μέτρα σε πρόσωπα ή οντότητες, τα κριτήρια αυτά μπορούν να θεωρηθούν ότι συνάδουν με την έννομη τάξη της Ένωσης μόνο στο μέτρο που είναι δυνατό να τους προσδοθεί έννοια σύμφωνη με τις επιταγές των ιεραρχικά ανώτερων κανόνων, την τήρηση των οποίων επιβάλλει η εν λόγω έννομη τάξη (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2016, Yanukovych κατά Συμβουλίου, T-346/14, κατά της οποίας εκκρεμεί αίτηση αναιρέσεως, EU:T:2016:497, σκέψη 100).

65 Επομένως, είναι απαραίτητη η ερμηνεία των γενικών αυτών κριτηρίων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του πρωτογενούς δικαίου.

66 Συναφώς, παρατηρείται ότι το δικαίωμα της ελεύθερης εκφράσεως αποτελεί μέρος του πρωτογενούς δικαίου. Συγκεκριμένα, ο Χάρτης, στον οποίο το άρθρο 6, παράγραφος 1, ΣΕΕ αναγνωρίζει το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες, προβλέπει, στο άρθρο 11, τα εξής:

«1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων.

2. Η ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η πολυφωνία τους είναι σεβαστές.»

67 Το δικαίωμα αυτό δεν είναι απόλυτο, εφόσον, κατά το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη:

«Κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.»

68 Παρόμοιες διατάξεις περιέχονται στην ΕΣΔΑ, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 6, παράγραφος 3, ΣΕΕ. Συγκεκριμένα, το άρθρο της 10 έχει ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης ως και την ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, άνευ επεμβάσεως δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων. […]

2. Η άσκησις των ελευθεριών τούτων, συνεπαγομένων καθήκοντα και ευθύνας δύναται να υπαχθή εις ωρισμένας διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή κυρώσεις, προβλεπομένους υπό του νόμου και αποτελούντας αναγκαία μέτρα εν δημοκρατική κοινωνία διά την εθνικήν ασφάλειαν, την εδαφικήν ακεραιότηταν ή δημοσίαν ασφάλειαν, την προάσπισιν της τάξεως και πρόληψιν του εγκλήματος, την προστασίαν της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων των τρίτων, την παρεμπόδισιν της κοινολογήσεως εμπιστευτικών πληροφοριών ή την διασφάλισιν του κύρους και αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας.»

69 Κατά τη νομολογία, το δικαίωμα της ελεύθερης εκφράσεως δεν συνιστά απόλυτο προνόμιο και μπορεί, επομένως, να υπόκειται σε περιορισμούς, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη. Επομένως, πράξη που θίγει την ελευθερία εκφράσεως και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης πρέπει, για να συνάδει προς το δίκαιο της Ένωσης, να πληροί μια τριπλή προϋπόθεση. Πρώτον, ο επίμαχος περιορισμός πρέπει να «προβλέπεται από τον νόμο». Με άλλα λόγια, το θεσμικό όργανο της Ένωσης που λαμβάνει μέτρα τα οποία ενδέχεται να περιορίσουν την ελευθερία εκφράσεως ενός

προσώπου πρέπει να διαθέτει, προς τούτο, νομική βάση. Δεύτερον, ο επίμαχος περιορισμός πρέπει να εξυπηρετεί σκοπό γενικού συμφέροντος που να αναγνωρίζεται από την Ένωση. Τρίτον, ο επίμαχος περιορισμός δεν πρέπει να είναι υπέρμετρος (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 2015, Sarafraz κατά Συμβουλίου, T-273/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:939, σκέψεις 177 έως 182 και 184).

70 Οι προϋποθέσεις αυτές αντιστοιχούν, κατ' ουσίαν, στις προϋποθέσεις που προβλέπονται από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (στο εξής: ΕΔΔΑ), κατά την οποία, για να δικαιολογείται υπό το πρίσμα της του άρθρου 10, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ παρέμβαση στην άσκηση του δικαιώματος της ελευθερίας εκφράσεως πρέπει «να προβλέπεται από τον νόμο», να επιδιώκει έναν ή περισσότερους από τους θεμιτούς σκοπούς που απαριθμούνται στη διάταξη αυτή και να είναι «αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία», για την επίτευξη του σκοπού ή των σκοπών αυτών (ΕΔΔΑ, απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2015, Perinçek κατά Ελβετίας, CE:ECHR:2015:1015JUD002751008, § 124). Κατά συνέπεια, το επίμαχο κριτήριο έχει την έννοια ότι το Συμβούλιο μπορεί να λάβει περιοριστικά μέτρα τα οποία ενδέχεται να περιορίσουν την ελευθερία εκφράσεως του προσφεύγοντος, εφόσον, όμως, οι περιορισμοί αυτοί πληρούν τις προϋποθέσεις που υπενθυμίζονται ανωτέρω, οι οποίες πρέπει να συντρέχουν προκειμένου να μπορεί η ελευθερία αυτή να περιοριστεί νομίμως.

71 Πρέπει, επομένως, να εξεταστεί αν τα περιοριστικά μέτρα που αφορούν τον προσφεύγοντα προβλέπονται από τον νόμο, επιδιώκουν σκοπό γενικού συμφέροντος και δεν είναι υπέρμετρα.

***α) Ως προς την προϋπόθεση κατά την οποία κάθε περιορισμός της ελευθερίας εκφράσεως πρέπει «να προβλέπεται από τον νόμο»***

72 Όσον αφορά το αν τα επίμαχα περιοριστικά μέτρα προβλέπονται από τον νόμο, πρέπει να τονιστεί ότι τα εν λόγω μέτρα προβλέπονται από πράξεις που έχουν κυρίως γενική ισχύ και διαθέτουν, πρώτον, σαφείς νομικές βάσεις στο δίκαιο της Ένωσης, δηλαδή στο άρθρο 29 ΣΕΕ και στο άρθρο 215 ΣΛΕΕ, και, δεύτερον, επαρκή αιτιολογία όσον αφορά τόσο το περιεχόμενό τους όσο και τους λόγους που δικαιολογούν την εφαρμογή των μέτρων αυτών στον προσφεύγοντα (βλ. σκέψεις 42 έως 51 ανωτέρω) (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2014, Mayaleh κατά Συμβουλίου, T-307/12 και T-408/13, EU:T:2014:926, σκέψη 176 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Ωστόσο, πρέπει να διαπιστωθεί αν ο προσφεύγων μπορούσε ευλόγως να αναμένει ότι το επίμαχο κριτήριο, το οποίο αναφέρεται στην έννοια της «ενεργής στηρίξεως», μπορούσε να εφαρμοστεί στην περίπτωσή του, η οποία προστατευόταν, κατ' αρχήν, από την ελευθερία εκφράσεως.

73 Συναφώς, μολονότι αληθεύει ότι οι προσβαλλόμενες πράξεις δεν περιλαμβάνουν ακριβή ορισμό της έννοιας της «ενεργής στηρίξεως», η έννοια αυτή μπορεί να γίνει αντιληπτή μόνον ως αφορώσα πρόσωπα τα οποία, χωρίς να είναι τα ίδια υπεύθυνα για δράσεις και πολιτικές της Ρωσικής Κυβερνήσεως που αποσταθεροποιούν την Ουκρανία και χωρίς να εφαρμόζουν τα ίδια τις δράσεις ή πολιτικές αυτές, παρέχουν στήριξη στις εν λόγω πολιτικές και δράσεις.

74 Περαιτέρω, πρέπει να διευκρινιστεί ότι το επίμαχο κριτήριο δεν αφορά κάθε μορφή στηρίξεως προς τη Ρωσική Κυβέρνηση, αλλά αφορά τις μορφές στηρίξεως οι οποίες, με την ποσοτική ή ποιοτική σημασία τους, συμβάλλουν στη συνέχιση των δράσεων και των πολιτικών που αποσταθεροποιούν την Ουκρανία. Ερμηνευόμενο υπό τον έλεγχο του δικαστή της Ένωσης, σε σχέση με τον σκοπό της ασκήσεως πιέσεως στη Ρωσική Κυβέρνηση, προκειμένου αυτή να υποχρεωθεί να παύσει τις εν λόγω δράσεις και πολιτικές, το επίμαχο κριτήριο οριοθετεί, επομένως, κατά τρόπο αντικειμενικό μια κατηγορία προσώπων και οντοτήτων στα οποία μπορούν να επιβληθούν μέτρα δεσμεύσεως κεφαλαίων (βλ., υπό την έννοια αυτή και κατ' αναλογίαν, απόφαση της 16ης Ιουλίου 2014, National Iranian Oil Company κατά Συμβουλίου, T-578/12, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2014:678, σκέψη 119).

75 Κατά την ερμηνεία του εν λόγω κριτηρίου, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η νομολογία του ΕΔΔΑ, η οποία αναγνωρίζει την αδυναμία επιτεύξεως απόλυτης ακρίβειας κατά τη σύνταξη των νόμων, κυρίως στους τομείς στους οποίους η κατάσταση εμφανίζει διακυμάνσεις αναλόγως των απόψεων που κυριαρχούν στην κοινωνία, και η οποία δέχεται ότι η ανάγκη αποφυγής της υπερβολικής αυστηρότητας και προσαρμογής στις εναλλαγές των καταστάσεων έχει ως αποτέλεσμα πολλοί νόμοι να χρησιμοποιούν κατά το μάλλον ή ήττον αόριστες εκφράσεις, η ερμηνεία και η εφαρμογή των οποίων εξαρτάται από την πρακτική. Η προϋπόθεση ότι ο νόμος πρέπει να ορίζει σαφώς τις αξιόποινες πράξεις πληρούται όταν ο πολίτης μπορεί να γνωρίζει, με βάση το γράμμα της σχετικής διατάξεως και, εν ανάγκη, με τη βοήθεια της ερμηνείας που δίδεται στην εν λόγω διάταξη από τα δικαστήρια, ποιες πράξεις και παραλείψεις στοιχειοθετούν την ευθύνη του (βλ., υπό την έννοια αυτή, ΕΔΔΑ, απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2015, Perinçek κατά Ελβετίας, CE:ECHR:2015:1015JUD002751008, §§ 133 και 134).

76 Λαμβανομένου υπόψη του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζουν τα μέσα ενημέρωσης, κυρίως εκείνα του οπτικοακουστικού τομέα, στη σύγχρονη κοινωνία (βλ., υπό την έννοια αυτή, ΕΔΔΑ, αποφάσεις της 17ης Σεπτεμβρίου 2009, Manole κ.λπ. κατά Μολδαβίας, CE:ECHR:2009:0917JUD001393602, § 97, και της 16ης Ιουνίου 2016, Delfi κατά Εσθονίας, CE:ECHR:2015:0616JUD006456909, § 134), ήταν προβλέψιμο ότι υπήρχε το ενδεχόμενο η εκτεταμένη στήριξη, από τα μέσα ενημέρωσης, των δράσεων και των πολιτικών της Ρωσικής Κυβερνήσεως που αποσταθεροποιούν την Ουκρανία, ιδίως μέσω πολύ δημοφιλών εκπομπών, από πρόσωπο που διορίστηκε με διάταγμα του προέδρου Πούτιν ως επικεφαλής του RS, πρακτορείου Τύπου το οποίο ο ίδιος ο προσφεύγων χαρακτηρίζει ως «ενιαία επιχείρηση» του ρωσικού κράτους, να εμπίπτει στο κριτήριο που βασίζεται στην έννοια της «ενεργής στηρίξεως», εφόσον οι συνεπακόλουθοι περιορισμοί της ελευθερίας εκφράσεως δεν θίγουν τις λοιπές προϋποθέσεις που απαιτούνται για τον νόμιμο περιορισμό της ελευθερίας αυτής.

77 Εξάλλου, πρέπει να τονιστεί ότι, αντίθετα προς όσα υποστηρίζει ο προσφεύγων, από τη νομολογία που απορρέει από την απόφαση της 23ης Σεπτεμβρίου 2014, Mikhalchanka κατά Συμβουλίου (T-196/11 και T-542/12, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2014:801), δεν μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η έννοια της «ενεργής στηρίξεως» έχει εφαρμογή στην εργασία δημοσιογράφου μόνον όταν τα λεγόμενά του έχουν συγκεκριμένο αντίκτυπο. Πράγματι, όπως ορθώς παρατηρεί το Συμβούλιο, με την εν λόγω απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο δεν αποφάνθηκε επί της ελευθερίας εκφράσεως, αλλά έκρινε ότι το Συμβούλιο δεν είχε αποδείξει ότι η περίπτωση του προσφεύγοντος στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση εκείνη καλυπτόταν από τα κριτήρια εγγραφής στους καταλόγους τα οποία προέβλεπαν οι επίμαχες στην υπόθεση εκείνη πράξεις. Τα εν λόγω κριτήρια αφορούσαν κυρίως τα πρόσωπα που ήταν υπεύθυνα για τις παραβάσεις των διεθνών εκλογικών κανόνων κατά τις προεδρικές εκλογές που διεξήχθησαν στις 19 Δεκεμβρίου 2010 στη Λευκορωσία και τα πρόσωπα που ήταν υπεύθυνα για σοβαρές προσβολές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή άσκηση βίας σε βάρος της κοινωνίας των πολιτών και της δημοκρατικής αντιπολίτευσης στην εν λόγω χώρα. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το Συμβούλιο δεν είχε γνωστοποιήσει στοιχεία που να αποδεικνύουν την επιρροή, τον συγκεκριμένο αντίκτυπο και, κυρίως, την ευθύνη που μπορούσε να έχει ο προσφεύγων καθώς και, ενδεχομένως, το τηλεοπτικό πρόγραμμα που παρουσίαζε, για τις παραβάσεις των διεθνών εκλογικών κανόνων και την άσκηση βίας σε βάρος της κοινωνίας των πολιτών και της δημοκρατικής αντιπολίτευσης (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 23ης Σεπτεμβρίου 2014, Mikhalchanka κατά Συμβουλίου, T-196/11 και T-542/12, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2014:801, σκέψεις 7, 8, 15, 134 και 135).

78 Όμως, εν προκειμένω, το κριτήριο της «ενεργής στηρίξεως» που εφάρμοσε το Συμβούλιο στον προσφεύγοντα είναι ευρύτερο από τα στηριζόμενα στην ευθύνη κριτήρια τα οποία αφορούσε η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 23ης Σεπτεμβρίου 2014, Mikhalchanka κατά Συμβουλίου (T-196/11 και T-542/12, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2014:801). Επομένως, κακώς επικαλείται ο προσφεύγων την εν λόγω απόφαση προς στήριξη του επιχειρήματός του ότι το Συμβούλιο έπρεπε να αποδείξει τα συγκεκριμένα αποτελέσματα των δηλώσεών του.

79 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η προϋπόθεση, κατά την οποία οι περιορισμοί της ελευθερίας εκφράσεως πρέπει να προβλέπονται από τον νόμο, πληρούται εν προκειμένω.

***β) Ως προς την επιδίωξη σκοπού γενικού συμφέροντος***

80 Όσον αφορά την προϋπόθεση σχετικά με την επιδίωξη σκοπού γενικού συμφέροντος ο οποίος αναγνωρίζεται από το δίκαιο της Ένωσης, επισημαίνεται ότι, με τα περιοριστικά μέτρα που ελήφθησαν ιδίως κατ' εφαρμογήν του επίμαχου κριτηρίου, το Συμβούλιο επιδίωξε να ασκήσει πίεση στις ρωσικές αρχές προκειμένου αυτές να παύσουν τις δράσεις και τις πολιτικές τους που αποσταθεροποιούν την Ουκρανία, πράγμα που αντιστοιχεί σε έναν από τους σκοπούς της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ).

81 Συγκεκριμένα, η λήψη περιοριστικών μέτρων ιδίως σε βάρος προσώπων που στηρίζουν ενεργά τις δράσεις και τις πολιτικές της Ρωσικής Κυβερνήσεως οι οποίες αποσταθεροποιούν την Ουκρανία εξυπηρετεί τον σκοπό του άρθρου 21, παράγραφος 2, στοιχείο γ', ΣΕΕ που αφορά τη διατήρηση της ειρήνης, την πρόληψη των συγκρούσεων και την ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας, σύμφωνα με τους στόχους και τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

82 Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί, όπως το υπογραμμίζει και το Συμβούλιο, ότι, στις 27 Μαρτίου 2014, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ενέκρινε το ψήφισμα 68/262 με τίτλο «Εδαφική ακεραιότητα της Ουκρανίας», με το οποίο υπενθύμισε την προβλεπόμενη από το άρθρο 2 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών υποχρέωση όλων των κρατών να απέχουν, στις διεθνείς σχέσεις τους, από την απειλή ή τη χρήση βίας εναντίον της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους και να ρυθμίζουν τις διεθνείς διαφορές τους με ειρηνικά μέσα. Η Γενική Συνέλευση εξέφρασε την ικανοποίησή της για τις συνεχιζόμενες προσπάθειες που καταβάλλονταν, μεταξύ άλλων, από διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς, ώστε να αποκλιμακωθεί η κατάσταση στην Ουκρανία. Στο διατακτικό του ψηφίσματος, η Γενική Συνέλευση, μεταξύ άλλων, υπογράμμισε εκ νέου τη σημασία της κυριαρχίας, της πολιτικής ανεξαρτησίας, της ενότητας και της εδαφικής ακεραιότητας της Ουκρανίας εντός των διεθνώς αναγνωρισμένων συνόρων της, και κάλεσε όλους τους ενδιαφερόμενους να επιδιώξουν άμεσα τη διευθέτηση, με ειρηνικά μέσα, της καταστάσεως στην Ουκρανία, να επιδείξουν αυτοσυγκράτηση, να απόσχουν από οποιαδήποτε μονομερή ενέργεια ή εμπρηστική δήλωση που θα μπορούσε να αυξήσει την ένταση, καθώς και να μετάσχουν πλήρως στις διεθνείς διαμεσολαβητικές προσπάθειες.

83 Επομένως, συνάγεται το συμπέρασμα ότι πληρούται εν προκειμένω η προϋπόθεση σχετικά με την επιδίωξη σκοπού γενικού συμφέροντος.

***γ) Ως προς τον μη υπέρμετρο χαρακτήρα των περιοριστικών μέτρων σε βάρος του προσφεύγοντος***

84 Όσον αφορά την προϋπόθεση σχετικά με τον μη υπέρμετρο χαρακτήρα των περιορισμών της ελευθερίας εκφράσεως που απορρέουν από τα επίμαχα περιοριστικά μέτρα, επισημαίνεται ότι η προϋπόθεση αυτή έχει δύο σκέλη: αφενός, οι εν λόγω περιορισμοί πρέπει να είναι αναγκαίοι και να είναι ανάλογοι προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, και, αφετέρου, δεν πρέπει να θίγεται η ουσία της ελευθερίας αυτής (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 2015, Sarafraz κατά Συμβουλίου, T-273/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:939, σκέψη 184 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

*Ως προς το ότι οι περιορισμοί πρέπει να είναι αναγκαίοι και αναλογικοί*

85 Πρώτον, όσον αφορά το ότι οι επίμαχοι περιορισμοί πρέπει να είναι αναγκαίοι, διαπιστώνεται ότι εναλλακτικά και λιγότερο επαχθή μέτρα, όπως ένα σύστημα προηγούμενης άδειας ή η υποχρέωση εκ των υστέρων δικαιολογήσεως της χρήσεως των καταβληθέντων κεφαλαίων, δεν θα καθιστούσαν

δυνατή την εξίσου αποτελεσματική επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών, δηλαδή την άσκηση πιέσεως στους Ρώσους ιθύνοντες που είναι υπεύθυνοι για την κατάσταση στην Ουκρανία, ιδίως λόγω της δυνατότητας καταστρατηγήσεως των επιβληθέντων περιορισμών (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 12ης Μαρτίου 2014, Al Assad κατά Συμβουλίου, T-202/12, EU:T:2014:113, σκέψη 117 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

86 Δεύτερον, όσον αφορά τον αναλογικό χαρακτήρα των επίμαχων περιορισμών, πρέπει να υπενθυμιστεί η νομολογία σχετικά με την αρχή της αναλογικότητας και τους περιορισμούς της ελευθερίας εκφράσεως και να εξακριβωθεί πώς οι εν λόγω περιορισμοί μπορούν να εφαρμοστούν στη συγκεκριμένη περίπτωση του προσφεύγοντος, όπως αυτή προκύπτει από τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον φάκελο του Συμβουλίου.

87 Η αρχή της αναλογικότητας, ως γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, επιβάλλει οι πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης να μην υπερβαίνουν τα όρια αυτού που είναι κατάλληλο και αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκει η σχετική ρύθμιση. Επομένως, όταν υφίσταται δυνατότητα επιλογής μεταξύ περισσότερων του ενός κατάλληλων μέτρων, πρέπει να επιλέγεται το λιγότερο επαχθές μέτρο και τα δυσμενή αποτελέσματα που προκαλούνται δεν πρέπει να είναι δυσανάλογα σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς (βλ. απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 2015, Sarafraz κατά Συμβουλίου, T-273/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:939, σκέψη 185 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

88 Συναφώς, η νομολογία διευκρινίζει ότι, όσον αφορά τον δικαστικό έλεγχο της τηρήσεως της αρχής της αναλογικότητας, πρέπει να αναγνωρίζεται στον νομοθέτη της Ένωσης ευρεία εξουσία εκτιμήσεως σε τομείς οι οποίοι προϋποθέτουν επιλογές πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής φύσεως εκ μέρους του, εντός των οποίων καλείται να προβεί σε σύνθετες εκτιμήσεις. Επομένως, η νομιμότητα ενός μέτρου το οποίο έχει ληφθεί σε αυτούς τους τομείς θίγεται μόνον αν το μέτρο αυτό είναι προδήλως απρόσφορο σε σχέση με τον σκοπό που επιδιώκει το αρμόδιο θεσμικό όργανο (βλ. απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 2013, Συμβούλιο κατά Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, σκέψη 120 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

89 Όσον αφορά ειδικότερα τους περιορισμούς της ελευθερίας εκφράσεως, από τη νομολογία του ΕΔΔΑ μπορούν να συναχθούν διάφορες αρχές.

90 Πρώτον, κατά το ΕΔΔΑ, η ελευθερία εκφράσεως συνιστά ένα από τα βασικά θεμέλια μιας δημοκρατικής κοινωνίας και μία από τις πρωταρχικές προϋποθέσεις προόδου της κοινωνίας αυτής και αναπτύξεως για όλους τους πολίτες και προστατεύει, κατ' αρχήν, όχι μόνον τις «πληροφορίες» ή «ιδέες» που γίνονται ευμενώς δεκτές ή θεωρούνται αβλαβείς ή αδιάφορες, αλλά και όλες εκείνες που θίγουν, σκανδαλίζουν ή ενοχλούν, προκειμένου έτσι να εξασφαλίζεται η πολυφωνία, η ανεκτικότητα και η ευρύτητα πνεύματος, χωρίς τις οποίες δεν νοείται δημοκρατική κοινωνία. Η ελευθερία αυτή συνοδεύεται, βεβαίως, από εξαιρέσεις, αλλά οι εξαιρέσεις αυτές πρέπει να ερμηνεύονται στενά, και η ανάγκη περιορισμού της εν λόγω ελευθερίας πρέπει να στοιχειοθετείται πειστικά (ΕΔΔΑ, απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2015, Perinçek κατά Ελβετίας, CE:ECHR:2015:1015JUD002751008, § 196, σημείο i).

91 Δεύτερον, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι το άρθρο 10, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ ουδόλως επιτρέπει περιορισμούς της ελευθερίας εκφράσεως στον τομέα του πολιτικού διαλόγου ή των ζητημάτων γενικού συμφέροντος. Συγκεκριμένα, κατ' αρχήν, τα λεγόμενα και γραφόμενα στα μέσα ενημέρωσης σχετικά με τέτοια ζητήματα δημοσίου συμφέροντος πρέπει να προστατεύονται σθεναρώς, αντιθέτως προς εκείνα που υπερασπίζονται ή δικαιολογούν τη βία, το μίσος, τη ξενοφοβία ή άλλες μορφές μισαλλοδοξίας, τα οποία δεν προστατεύονται συνήθως. Ο πολιτικός διάλογος, ως εκ της φύσεώς του, αποτελεί πηγή πολεμικής και είναι συχνά επιθετικός, αλλά δεν αμφισβητείται ότι είναι προς το γενικό συμφέρον, εκτός αν υπερβεί κάποια όρια και εκτραπεί σε κάλεσμα στη βία, στο μίσος ή στη μισαλλοδοξία (ΕΔΔΑ, απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2015, Perinçek κατά Ελβετίας, CE:ECHR:2015:1015JUD002751008, §§ 197, 230 και 231).

92 Τρίτον, όσον αφορά τον «αναγκαίο» χαρακτήρα ενός περιορισμού της ελευθερίας εκφράσεως, το ΕΔΔΑ θεωρεί ότι ο χαρακτήρας αυτός προϋποθέτει την ύπαρξη επιτακτικής κοινωνικής ανάγκης και ότι η παρέμβαση πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα ολόκληρης της υποθέσεως, προκειμένου να καθοριστεί αν τελούσε σε αναλογία προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό και αν οι λόγοι που προβάλλουν οι εθνικές αρχές για να δικαιολογήσουν την παρέμβαση αυτήν είναι λυσιτελείς και επαρκείς (ΕΔΔΑ, απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2015, Perinçek κατά Ελβετίας, CE:ECHR:2015:1015JUD002751008, § 196, σημεία ii και iii).

93 Οι αρχές αυτές συνιστούν, βεβαίως, σημαντικά στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη στη συγκεκριμένη περίπτωση. Εντούτοις, επισημαίνεται ότι οι εν λόγω αρχές έχουν εφαρμογή μόνο στον βαθμό που ασκούν επιρροή στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως, η οποία χαρακτηρίζεται από ιδιαιτερότητες που τη διακρίνουν από τις υποθέσεις επί των οποίων το ΕΔΔΑ διαμόρφωσε τη νομολογία του.

94 Συγκεκριμένα, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι αρχές που απορρέουν από τη νομολογία του ΕΔΔΑ διατυπώθηκαν σε σχέση με περιπτώσεις στις οποίες κράτος που προσχώρησε στην ΕΣΔΑ έλαβε κατασταλτικά μέτρα, συχνά ποινικού χαρακτήρα, σε βάρος προσώπου εγκατεστημένου στο κράτος αυτό, του οποίου τα λεγόμενα ή οι δράσεις θεωρήθηκαν απαράδεκτες από το κράτος αυτό, και το πρόσωπο σε βάρος του οποίου ελήφθησαν τα ως άνω μέτρα επικαλέσθηκε την ελευθερία εκφράσεως ως μέσο άμυνας κατά του εν λόγω κράτους.

95 Αντιθέτως, εν προκειμένω, ο προσφεύγων είναι Ρώσος πολίτης, που κατοικεί στη Ρωσία, ο οποίος διορίστηκε με διάταγμα του προέδρου Πούτιν ως επικεφαλής του πρακτορείου τύπου RS, το οποίο είναι «ενιαία επιχείρηση» του ρωσικού κράτους.

96 Κατά την άσκηση των καθηκόντων του ως δημοσιογράφου, τα οποία δεν μπορούν να διαχωριστούν από τα καθήκοντα του επικεφαλής του RS, ο προσφεύγων αναφέρθηκε, επανειλημμένα, στην κατάσταση που δημιούργησε η Ρωσική Κυβέρνηση στην Ουκρανία και, κατά το Συμβούλιο, παρουσίασε τα γεγονότα που αφορούν την εν λόγω κατάσταση κατά τρόπο ευνοϊκό προς τη Ρωσική Κυβέρνηση.

97 Ο προσφεύγων προβάλλει το δικαίωμα της ελεύθερης εκφράσεως ακριβώς στο πλαίσιο αυτό. Συνεπώς, δεν επικαλείται το δικαίωμα αυτό ως μέσο άμυνας κατά του ρωσικού κράτους, αλλά για να αποφύγει περιοριστικά μέτρα, συντηρητικού και όχι ποινικού χαρακτήρα, τα οποία έλαβε το Συμβούλιο ως αντίδραση στις δράσεις και στις πολιτικές της Ρωσικής Κυβερνήσεως που αποσταθεροποιούν την Ουκρανία. Είναι κοινώς γνωστό, όμως, ότι οι δράσεις και οι πολιτικές αυτές καλύπτονται ευρέως από τα μέσα ενημέρωσης και παρουσιάζονται πολύ συχνά, μέσω προπαγάνδας, στον ρωσικό λαό ως πλήρως δικαιολογημένες.

98 Ειδικότερα, επισημαίνεται ότι, στις 13 Φεβρουαρίου 2014, η ρωσική δημόσια επιτροπή που είναι υπεύθυνη για τις καταγγελίες σχετικά με τον Τύπο (στο εξής: ρωσική επιτροπή) εξέδωσε απόφαση για τον προσφεύγοντα κατόπιν καταγγελίας για την εκπομπή «Vesti Nedeli» (ειδήσεις της εβδομάδας), την οποία αυτός παρουσίαζε. Με την απόφαση αυτή, η ρωσική επιτροπή έκρινε ότι τα όσα είπε ο προσφεύγων κατά την εκπομπή Vesti Nedeli που μεταδόθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 2013 αποτελούσαν προπαγάνδα που παρουσίαζε τα γεγονότα τα οποία διαδραματίστηκαν στις 30 Νοεμβρίου και την 1η Δεκεμβρίου 2013 στην πλατεία Ανεξαρτησίας του Κιέβου (Ουκρανία) μεροληπτικά και αντίθετα προς τις αρχές της κοινωνικής ευθύνης, της ασφάλειας, της αλήθειας, της αμεροληψίας και της δικαιοσύνης που οφείλουν να σέβονται οι δημοσιογράφοι, έτσι ώστε να παραπλανήσει την κοινή γνώμη στη Ρωσία με τεχνικές παραπληροφόρησης.

99 Ο προσφεύγων δεν αρνείται ότι είπε αυτά επί των οποίων αποφάνθηκε η ρωσική επιτροπή με την απόφασή της, αλλά υποστηρίζει ότι η προπαγάνδα προστατεύεται από την ελευθερία εκφράσεως.

100 Εξάλλου, πρέπει να τονιστεί ότι το γεγονός ότι ο προσφεύγων προπαγάνδισε υπέρ δράσεων και πολιτικών της Ρωσικής Κυβερνήσεως που αποσταθεροποιούν την Ουκρανία προκύπτει επίσης από την απόφαση του Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (εθνικού συμβουλίου ηλεκτρονικών μέσων ενημερώσεως της Λεττονίας) της 3ης Απριλίου 2014 (στο εξής: λεττονική απόφαση), και από την απόφαση της Lietuvos radijo ir televizijos komisija (λιθουανικής επιτροπής ραδιοφώνου και τηλεοράσεως) της 2ας Απριλίου 2014, όπως επικυρώθηκε από το Vilniaus apygardos administracinis teismas (πρωτοβάθμιο διοικητικό δικαστήριο της Περιφέρειας του Βίλνιους, Λιθουανία) στις 7 Απριλίου 2014 (στο εξής: λιθουανική απόφαση), όσον αφορά την αναστολή, στα κράτη τους, της μεταδόσεως, μεταξύ άλλων, των εκπομπών Vesti Nedeli στις οποίες συμμετείχε ο προσφεύγων.

101 Κατά τον προσφεύγοντα, η λεττονική και η λιθουανική απόφαση αποτελούν μονομερείς εκφράσεις θέσεων για τις οποίες δεν δόθηκε η δυνατότητα ούτε στον ίδιο ούτε στο RS να τοποθετηθούν, οπότε το Συμβούλιο δεν μπορεί να βασιστεί σε αυτές.

102 Όσον αφορά τις αποφάσεις αυτές, πρώτον, παρατηρείται ότι το Συμβούλιο, με τη γραπτή απάντησή του σε ερώτηση του Γενικού Δικαστηρίου, δήλωσε ότι αυτές είχαν επισήμως κατατεθεί στον διοικητικό φάκελο την 1η Φεβρουαρίου 2016.

103 Επομένως, μολονότι είναι σαφές ότι οι αποφάσεις αυτές αποτελούν μέρος των αποδεικτικών στοιχείων στα οποία βασίστηκαν οι πράξεις του Μαρτίου του 2016, αυτό δεν ισχύει για τις πράξεις του Μαρτίου του 2015 και του Σεπτεμβρίου του 2015.

104 Συναφώς, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η θέση του Συμβουλίου, κατά την οποία είχε ήδη περιέλθει σε γνώση του το περιεχόμενο της λεττονικής και της λιθουανικής αποφάσεως κατά την έκδοση των πράξεων του Μαρτίου του 2015, διότι οι αποφάσεις αυτές είχαν δημοσιευθεί, και στην αγγλική γλώσσα, τον Απρίλιο και τον Οκτώβριο του 2014. Συγκεκριμένα, δεν μπορεί να συναχθεί ότι όλα τα έγγραφα που αφορούσαν τον προσφεύγοντα είχαν περιέλθει σε γνώση του Συμβουλίου απλώς και μόνον επειδή τα έγγραφα αυτά ήταν δημόσια.

105 Όσον αφορά το περιεχόμενο των αποφάσεων αυτών, πρώτον, παρατηρείται ότι το εθνικό συμβούλιο ηλεκτρονικών μέσων ενημερώσεως της Λεττονίας, βάσει εκθέσεως της λεττονικής αστυνομίας η οποία εξέτασε τις εκπομπές Vesti Nedeli, μεταξύ άλλων, της 2ας και της 16ης Μαρτίου 2014, στις οποίες συμμετείχε ο προσφεύγων, έκρινε ότι οι εκπομπές αυτές προπαγάνδιζαν υπέρ του πολέμου δικαιολογώντας τη ρωσική στρατιωτική επέμβαση στην Ουκρανία και εξομοίωναν τους υπερασπιστές της ουκρανικής δημοκρατίας με τους ναζί, μεταδίδοντας το μήνυμα ότι, εάν οι υπερασπιστές αυτοί ήταν στην εξουσία, θα επαναλάμβαναν τα εγκλήματα που διέπραξαν οι ναζί.

106 Δεύτερον, το Vilniaus apygardos administracinis teismas (πρωτοβάθμιο διοικητικό δικαστήριο της Περιφέρειας του Βίλνιους) επικύρωσε το συμπέρασμα της λιθουανικής επιτροπής ραδιοφώνου και τηλεοράσεως ότι η εκπομπή Vesti Nedeli της 2ας Μαρτίου 2014, την οποία είχε εξετάσει η εν λόγω επιτροπή, υποκινούσε το μίσος μεταξύ των Ρώσων και των Ουκρανών και δικαιολογούσε τη ρωσική στρατιωτική επέμβαση στην Ουκρανία, καθώς και την προσάρτηση στη Ρωσία μέρους του ουκρανικού εδάφους.

107 Οι διαπιστώσεις αυτές, προερχόμενες από αρχές των δύο κρατών μελών που εξέτασαν τις επίμαχες εκπομπές, αποτελούν πειστικά αποδεικτικά στοιχεία για το ότι ο προσφεύγων προπαγάνδισε υπέρ δράσεων και πολιτικών της Ρωσικής Κυβερνήσεως που αποσταθεροποιούν την Ουκρανία.

108 Τούτο είναι κατά μείζονα λόγο αληθές διότι ο προσφεύγων δεν αμφισβήτησε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου τις διαπιστώσεις που περιλαμβάνονται στη λεττονική και στη λιθουανική απόφαση, αλλά προέβαλε απλώς τυπικές ενστάσεις (βλ. σκέψη 101 ανωτέρω).

109 Συναφώς, παρατηρείται ότι οι περιστάσεις που επικαλείται ο προσφεύγων δεν ασκούν καμία επιρροή στη δυνατότητα που είχε να προβάλει, κατά τη διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, επιχειρήματα και αποδεικτικά στοιχεία προς αντίκρουση του βασίμου των διαπιστώσεων που περιλαμβάνονται στις εν λόγω αποφάσεις.

110 Εξάλλου, επισημαίνεται ότι ούτε ο προσφεύγων ούτε το RS προσέβαλαν τη λεττονική και τη λιθουανική απόφαση ενώπιον των αρμόδιων εθνικών δικαστηρίων, παρ' όλο που, τουλάχιστον όσον αφορά τη λεττονική απόφαση, προκύπτει από τη δικογραφία ότι μπορούσε να προσβληθεί με προσφυγή.

111 Υπό τις συνθήκες αυτές, συνάγεται το συμπέρασμα ότι, στηριζόμενο στην απόφαση της ρωσικής επιτροπής και, όσον αφορά τις πράξεις του Μαρτίου του 2016, στη λεττονική και στη λιθουανική απόφαση, το Συμβούλιο ορθώς έκρινε ότι ο προσφεύγων είχε προβεί σε προπαγάνδα.

112 Η λήψη από το Συμβούλιο περιοριστικών μέτρων σε βάρος του προσφεύγοντος λόγω της προπαγάνδας του υπέρ των δράσεων και των πολιτικών της Ρωσικής Κυβερνήσεως που αποσταθεροποιούν την Ουκρανία δεν μπορούν να θεωρηθούν ως περιορισμός δυσανάλογος προς το δικαίωμά του της ελευθερίας εκφράσεως.

113 Συγκεκριμένα, εάν αυτό ίσχυε, θα ήταν αδύνατο να επιτευχθεί ο πολιτικός στόχος του Συμβουλίου να ασκήσει πίεση στη Ρωσική Κυβέρνηση, επιβάλλοντας περιοριστικά μέτρα όχι μόνο στα πρόσωπα που ευθύνονται για δράσεις ή πολιτικές της κυβερνήσεως αυτής έναντι της Ουκρανίας ή στα πρόσωπα που εφαρμόζουν αυτές τις δράσεις και τις πολιτικές, αλλά και στα πρόσωπα που παρέχουν ενεργή στήριξη σε αυτά.

114 Κατά τη νομολογία που υπενθυμίζεται στη σκέψη 74 ανωτέρω, η έννοια της ενεργής στηρίξεως αφορά τις μορφές στηρίξεως οι οποίες, με την ποσοτική ή ποιοτική σημασία τους, συμβάλλουν στη συνέχιση των δράσεων και των πολιτικών της Ρωσικής Κυβερνήσεως που αποσταθεροποιούν την Ουκρανία.

115 Η έννοια αυτή δεν περιορίζεται στην υλική στήριξη, αλλά καλύπτει και τη στήριξη που μπορεί να παράσχει ο επικεφαλής του RS, το οποίο είναι «ενιαία επιχείρηση» του ρωσικού κράτους, που διορίστηκε από τον πρόεδρο του κράτους αυτού, ο οποίος έχει την τελική ευθύνη των δράσεων και των πολιτικών τις οποίες καταδικάζει το Συμβούλιο και στις οποίες το εν λόγω θεσμικό όργανο επιδιώκει να αντιδράσει με τη λήψη των επίμαχων περιοριστικών μέτρων.

116 Συναφώς, είναι βεβαίως αληθές ότι, κατά την εκτίμηση της αναλογικότητας των περιοριστικών μέτρων που αφορούν τον προσφεύγοντα, πρέπει να εξεταστεί εάν αυτά αποτρέπουν τους Ρώσους δημοσιογράφους από το να εκφράζονται ελεύθερα σε πολιτικά ζητήματα γενικού συμφέροντος, όπως οι δράσεις και οι πολιτικές της Ρωσικής Κυβερνήσεως που αποσταθεροποιούν την Ουκρανία. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση αυτή θα επρόκειτο για βλαπτική συνέπεια για την κοινωνία στο σύνολό της (βλ., υπό την έννοια αυτή, ΕΔΔΑ, απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2004, Cumpănă και Mazăre κατά Ρουμανίας, CE:ECHR:2004:1217JUD003334896, § 114).

117 Ωστόσο, αυτό δεν ισχύει εν προκειμένω, δεδομένου ότι η περίπτωση του προσφεύγοντος εμφανίζει το ιδιαίτερο, αν όχι μοναδικό, χαρακτηριστικό, ότι προέβη σε προπαγάνδα υπέρ των δράσεων και πολιτικών της Ρωσικής Κυβερνήσεως που αποσταθεροποιούν την Ουκρανία, χρησιμοποιώντας τα μέσα και την εξουσία που διαθέτει ο κατέχων τη θέση του επικεφαλής του RS, την οποία θέση κατέλαβε βάσει διατάγματος του ίδιου του προέδρου Πούτιν.

118 Όμως, οι λοιποί δημοσιογράφοι, οι οποίοι προτίθενται να εκφραστούν, έστω και αν τα λεγόμενά τους θίγουν, σκανδαλίζουν ή ενοχλούν (βλ. σκέψη 90 ανωτέρω), σε θέματα που άπτονται του πολιτικού διαλόγου και παρουσιάζουν γενικό ενδιαφέρον (βλ. σκέψη 91 ανωτέρω), όπως οι δράσεις και οι

πολιτικές της Ρωσικής Κυβερνήσεως που αποσταθεροποιούν την Ουκρανία, δεν βρίσκονται σε συγκρίσιμη κατάσταση με αυτήν του προσφεύγοντος, ο οποίος, και μόνον αυτός, κατέχει τη θέση του επικεφαλής του RS, κατόπιν σκόπιμης επιλογής του προέδρου Πούτιν.

119 Εξάλλου, στους επίμαχους καταλόγους δεν περιλαμβάνεται το όνομα κανενός άλλου δημοσιογράφου και μόνον η αιτιολογία για μέλος των αρχών της αποκαλούμενης «Λαϊκής Δημοκρατίας του Donetsk» αφορά προπαγανδιστικές δραστηριότητες.

120 Οι προηγούμενες σκέψεις αρκούν, λαμβανομένης επίσης υπόψη της ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει το Συμβούλιο (βλ. σκέψη 88 ανωτέρω), για να διαπιστωθεί ότι οι περιορισμοί του δικαιώματος της ελευθερίας εκφράσεως του προσφεύγοντος τους οποίους μπορεί να συνεπάγονται τα επίμαχα περιοριστικά μέτρα είναι αναγκαίοι και δεν είναι δυσανάλογοι, παρέλκει δε η εξέταση του κατά πόσον τα λοιπά αποδεικτικά στοιχεία στα οποία στηρίχθηκε το Συμβούλιο αποδεικνύουν ότι ο προσφεύγων προέτρεψε σε βία ή χρησιμοποίησε ρητορική μίσους.

121 Εφόσον οι περιορισμοί της ελευθερίας εκφράσεως του προσφεύγοντος, τους οποίους μπορεί να συνεπάγονται έναντι του προσφεύγοντος τα επίμαχα περιοριστικά μέτρα, είναι αναγκαίοι και ανάλογοι προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, πρέπει να εξεταστεί η προϋπόθεση που αφορά τη μη προσβολή της ουσίας της ελευθερίας.

*Ως προς τη μη προσβολή της ουσίας της ελευθερίας εκφράσεως του προσφεύγοντος*

122 Όσον αφορά την προϋπόθεση σχετικά με τη μη προσβολή της ουσίας της ελευθερίας εκφράσεως του προσφεύγοντος, πρέπει να υπομνησθεί ότι τα επίμαχα περιοριστικά μέτρα προβλέπουν, αφενός, ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να εμποδίσουν την είσοδό του ή τη διέλευσή του από το έδαφός τους και, αφετέρου, δέσμευση των κεφαλαίων του και των οικονομικών πόρων του που βρίσκονται στην Ένωση.

123 Ο προσφεύγων είναι υπήκοος τρίτης προς την Ένωση χώρας, της Ρωσικής Ομοσπονδίας, και διαμένει στη χώρα αυτή, όπου ασκεί την επαγγελματική του δραστηριότητα ως επικεφαλής του RS. Επομένως, τα επίμαχα περιοριστικά μέτρα δεν προσβάλλουν την ουσία του δικαιώματος του προσφεύγοντος να ασκεί την ελευθερία εκφράσεως, μεταξύ άλλων, στο πλαίσιο της επαγγελματικής δραστηριότητάς του στον τομέα των μέσων ενημέρωσης, στη χώρα στην οποία διαμένει και εργάζεται (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 2015, Sarafraz κατά Συμβουλίου, T-273/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:939, σκέψη 190 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

124 Περαιτέρω, τα μέτρα αυτά έχουν προσωρινό και αναστρέψιμο χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, από το άρθρο 6 της αποφάσεως 2014/145 προκύπτει ότι η απόφαση αυτή τελεί υπό διαρκή επανεξέταση και από το άρθρο 14, παράγραφος 4, του κανονισμού 269/2014 προκύπτει ότι ο κατάλογος που έχει προσαρτηθεί στον κανονισμό αυτό επανεξετάζεται σε τακτά χρονικά διαστήματα, και τουλάχιστον ανά δωδεκάμηνο.

125 Κατά συνέπεια, τα περιοριστικά μέτρα που επιβλήθηκαν στον προσφεύγοντα δεν προσβάλλουν το βασικό περιεχόμενο της ελευθερίας εκφράσεως.

126 Κατόπιν των προεκτεθέντων, ο πρώτος και ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθούν.

**Δ – Επί του πέμπτου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος αντλείται από το ότι το επίμαχο κριτήριο είναι αντίθετο προς το δικαίωμα της ελεύθερης εκφράσεως και ως εκ τούτου παράνομο, εάν επιτρέπει την επιβολή περιοριστικών μέτρων σε βάρος δημοσιογράφων που ασκούν το δικαίωμα αυτό**

127 Επικουρικώς, ο προσφεύγων προβάλλει ένσταση ελλείψεως νομιμότητας, κατά την έννοια του άρθρου 277 ΣΛΕΕ, όσον αφορά το επίμαχο κριτήριο, στην περίπτωση που αυτό ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιτρέπει τη λήψη περιοριστικών μέτρων σε βάρος δημοσιογράφων που εξέφρασαν απόψεις τις οποίες το Συμβούλιο κρίνει αμφιλεγόμενες. Το κριτήριο αυτό, ερμηνευόμενο με αυτόν τον τρόπο, είναι δυσανάλογο και στερείται νομικής βάσεως. Με το υπόμνημα απαντήσεως, ο προσφεύγων διευκρινίζει ότι τα άρθρα 29 ΣΕΕ και 215 ΣΛΕΕ δεν επιτρέπουν τη θέσπιση πράξεων αντίθετων προς το δικαίωμα της ελεύθερης εκφράσεως.

128 Πρώτον, το Συμβούλιο προβάλλει ένσταση απαραδέκτου του υπό κρίση λόγου ακυρώσεως, διότι δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 76, στοιχείο δ', του Κανονισμού Διαδικασίας.

129 Δεύτερον, το Συμβούλιο εκθέτει ότι το επίμαχο κριτήριο αφορά τις δραστηριότητες προπαγάνδας και παραπληροφορήσεως που στηρίζουν ενεργά τη Ρωσική Κυβέρνηση όσον αφορά την αποσταθεροποίηση της Ουκρανίας και ότι το κριτήριο αυτό δεν αντιβαίνει στην ελευθερία εκφράσεως.

130 Από την εξέταση του πρώτου και του δεύτερου λόγου ακυρώσεως προκύπτει ότι το επίμαχο κριτήριο πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο σύμφωνο προς το πρωτογενές δίκαιο, το οποίο περιλαμβάνει τις διατάξεις που προστατεύουν το δικαίωμα της ελεύθερης εκφράσεως (βλ. σκέψεις 64 έως 70 ανωτέρω).

131 Διαπιστώθηκε ότι το επίμαχο κριτήριο μπορούσε να ερμηνευθεί και να εφαρμοστεί κατά τρόπο σύμφωνο προς το πρωτογενές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος της ελευθερίας εκφράσεως. Εξάλλου, έγινε δεκτό ότι το κριτήριο αυτό, όπως εφαρμόσθηκε εν προκειμένω στην περίπτωση του προσφεύγοντος, δεν έθιγε το δικαίωμά του ελεύθερης εκφράσεως, δεδομένου ότι το Συμβούλιο τήρησε τις νόμιμες προϋποθέσεις που προβλέπονται για τον περιορισμό της ελευθερίας αυτής.

132 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να απορριφθεί ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως, χωρίς να είναι αναγκαίο να εξεταστεί ο λόγος απαραδέκτου που προέβαλε το Συμβούλιο.

**Ε – Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος αποτελεσματικής ένδικης προστασίας**

133 Ο προσφεύγων, αφού υπενθύμισε τις αρχές που έχουν τεθεί από τη νομολογία όσον αφορά τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας σε ζητήματα περιοριστικών μέτρων, προβάλλει ότι, μολονότι με τις πράξεις του Μαρτίου του 2015 διατηρήθηκε, και δεν ενεγράφη για πρώτη φορά, το όνομά του στους επίμαχους καταλόγους, δεν ενημερώθηκε εκ των προτέρων για τους λόγους της διατηρήσεως αυτής ούτε έλαβε σοβαρά, αξιόπιστα και συγκεκριμένα αποδεικτικά στοιχεία που να δικαιολογούν τη διατήρηση αυτή.

134 Ειδικότερα, πρώτον, ο προσφεύγων προβάλλει ότι οι πράξεις του Μαρτίου του 2015 εκδόθηκαν πριν απαντήσει το Συμβούλιο στην αίτησή του, η οποία περιλαμβανόταν στο έγγραφο της 4ης Φεβρουαρίου 2015, περί προσβάσεως στον φάκελο. Επομένως, δεν είχε τη δυνατότητα να εκφράσει την άποψή του, έχοντας γνώση όλων των στοιχείων, επί της προθέσεως του Συμβουλίου να διατηρήσει την επιβολή των περιοριστικών μέτρων σε βάρος του.

135 Δεύτερον, ο προσφεύγων προβάλλει ότι το έγγραφό του της 25ης Φεβρουαρίου 2015 δεν εξετάσθηκε με επιμέλεια και αμεροληψία.

136 Το Συμβούλιο, πέραν του ότι αμφισβητεί επί της ουσίας τα επιχειρήματα του προσφεύγοντος σχετικά με την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, προβάλλει ότι η επίκληση από αυτόν, μόνο με τον παρόντα λόγο ακυρώσεως, της προσβολής του δικαιώματος αποτελεσματικής ένδικης προστασίας είναι απαράδεκτη, στον βαθμό που δεν πληροί τις ελάχιστες απαιτήσεις του άρθρου 76, στοιχείο δ', του Κανονισμού Διαδικασίας.

137 Πρέπει, ευθύς εξαρχής, να γίνει δεκτός ο λόγος απαραδέκτου που προβάλλει το Συμβούλιο, καθόσον ο προσφεύγων δεν προέβαλε επιχειρήματα ειδικώς όσον αφορά την προσβολή του δικαιώματος αποτελεσματικής ένδικης προστασίας.

138 Συγκεκριμένα, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 76, στοιχείο δ', του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο συμπίπτει, κατ' ουσίαν, με το άρθρο 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου της 2ας Μαΐου 1991, το δικόγραφο της προσφυγής πρέπει, μεταξύ άλλων, να περιέχει συνοπτική έκθεση των προβαλλόμενων λόγων. Περαιτέρω, κατά πάγια νομολογία, η εν λόγω έκθεση πρέπει να είναι αρκούντως σαφής και ακριβής ώστε να καθίσταται δυνατό στον καθού να προετοιμάσει την άμυνά του και στο Γενικό Δικαστήριο να αποφανθεί επί της προσφυγής, ενδεχομένως χωρίς να χρειαστεί άλλες πληροφορίες. Συγκεκριμένα, είναι αναγκαίο, προκειμένου μια προσφυγή να είναι παραδεκτή, τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία επί των οποίων αυτή στηρίζεται να προκύπτουν, τουλάχιστον συνοπτικώς, πλην όμως κατά τρόπο συνεπή και κατανοητό, από το ίδιο το δικόγραφο, τούτο δε προς κατοχύρωση της ασφάλειας δικαίου και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης. Πάντοτε κατά πάγια νομολογία, κάθε ισχυρισμός ή λόγος που δεν διατυπώνεται με επαρκή πληρότητα στο εισαγωγικό δικόγραφο πρέπει να κρίνεται απαράδεκτος. Ανάλογες απαιτήσεις προβλέπονται όταν προβάλλεται αιτίαση προς στήριξη κάποιου λόγου. Ο λόγος αυτός απαραδέκτου δημοσίας τάξεως πρέπει να εξετάζεται αυτεπαγγέλτως από τον δικαστή της Ένωσης (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 12ης Μαΐου 2016, Ιταλία κατά Επιτροπής, T-384/14, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2016:298, σκέψη 38 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

139 Όσον αφορά την αιτίαση σχετικά με την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, πρέπει να υπομνησθεί ότι το θεμελιώδες δικαίωμα στον σεβασμό των δικαιωμάτων αυτών κατά τη διάρκεια διαδικασίας πριν την έκδοση περιοριστικού μέτρου κατοχυρώνεται ρητώς στο άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο α', του Χάρτη (βλ. απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2014, Mayaleh κατά Συμβουλίου, T-307/12 και T-408/13, EU:T:2014:926, σκέψη 102 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

140 Στο πλαίσιο αυτό, παρατηρείται ότι το άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 3, της αποφάσεως 2014/145 και το άρθρο 14, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 269/2014 προβλέπουν ότι το Συμβούλιο γνωστοποιεί την απόφασή του στο θιγόμενο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, οντότητα ή φορέα, μαζί με τους λόγους για την εγγραφή του στους επίμαχους καταλόγους, είτε απευθείας, εάν η διεύθυνσή του είναι γνωστή, είτε με δημοσίευση σχετικής ανακοινώσεως, παρέχοντας συγχρόνως στο εν λόγω πρόσωπο, οντότητα ή φορέα δυνατότητα υποβολής παρατηρήσεων. Αν υποβληθούν παρατηρήσεις ή προσκομιστούν νέα ουσιώδη αποδεικτικά στοιχεία, το Συμβούλιο επανεξετάζει την απόφασή του και ενημερώνει σχετικώς το ενδιαφερόμενο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, οντότητα ή φορέα.

141 Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί, πρώτον, ότι, κατά το άρθρο 6, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως 2014/145, η απόφαση αυτή τελεί υπό διαρκή επανεξέταση. Ακολούθως, το άρθρο 6, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως αυτής, όπως είχε αρχικώς, προέβλεπε ότι εφαρμόζεται μέχρι τις 17 Σεπτεμβρίου 2014, προθεσμία μετά την παρέλευση της οποίας αποφασίσθηκαν πολλές παρατάσεις με μεταγενέστερες πράξεις. Τέλος, κατά το άρθρο 14, παράγραφος 4, του κανονισμού 269/2014, ο κατάλογος που έχει προσαρτηθεί στον κανονισμό αυτό επανεξετάζεται σε τακτά χρονικά διαστήματα, και τουλάχιστον ανά δωδεκάμηνο.

142 Εν προκειμένω, ο προσφεύγων δεν προσέβαλε ούτε την εκτελεστική απόφαση 2014/151 ούτε τον εκτελεστικό κανονισμό 284/2014 με τους οποίους το Συμβούλιο προέβη στην πρώτη εγγραφή του ονόματός του (βλ. σκέψη 3 ανωτέρω). Όπως δέχθηκε με τη γραπτή απάντησή του σε ερώτηση του Γενικού Δικαστηρίου, η πρώτη αντίδρασή του στην έκδοση των πράξεων αυτών ήταν η αποστολή του

εγγράφου της 4ης Φεβρουαρίου 2015, παρ' όλο που το Συμβούλιο, στις 22 Μαρτίου 2014, είχε δημοσιεύσει ανακοίνωση υπόψη των προσώπων σε βάρος των οποίων επιβλήθηκαν τα περιοριστικά μέτρα που προβλέπονται στην απόφαση 2014/145, όπως τέθηκε σε εφαρμογή με την εκτελεστική απόφαση 2014/151, και στον κανονισμό 269/2014, όπως τέθηκε σε εφαρμογή με τον εκτελεστικό κανονισμό 284/2014 (ΕΕ 2014, C 84, σ. 3).

143 Η ανακοίνωση αυτή επισήμαινε, μεταξύ άλλων, ότι τα θιγόμενα πρόσωπα και οι οντότητες μπορούσαν να υποβάλουν στο Συμβούλιο αίτηση επανεξετάσεως της αποφάσεως με την οποία ενεγράφη το όνομά τους στους προσαρτημένους στις πρώτες προσβαλλόμενες πράξεις καταλόγους, προσκομίζοντας σχετικά δικαιολογητικά.

144 Κατά συνέπεια, ο προσφεύγων άφησε να παρέλθει μεγάλο χρονικό διάστημα πριν ζητήσει από το Συμβούλιο την πρόσβαση στα έγγραφα που τον αφορούν και την επανεξέταση της περιπτώσεώς του.

145 Εξάλλου, πρέπει να τονιστεί ότι, με τις πράξεις του Μαρτίου του 2015, το όνομα του προσφεύγοντος διατηρήθηκε στους επίμαχους καταλόγους με την ίδια αιτιολογία όπως προηγουμένως. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, μολονότι, κατά τη νομολογία, το Συμβούλιο δεν ήταν υποχρεωμένο να προβεί σε ακρόαση του προσφεύγοντος πριν την αρχική εγγραφή του ονόματός του στους επίμαχους καταλόγους, ούτως ώστε τα εις βάρος του περιοριστικά μέτρα να έχουν αιφνιδιαστικό χαρακτήρα (βλ., υπό την έννοια αυτή και κατ' αναλογία, απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2014, Mayaleh κατά Συμβουλίου, T-307/12 και T-408/13, EU:T:2014:926, σκέψεις 110 έως 113 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), εντούτοις, είχε καταρχήν την υποχρέωση να προβεί στην εν λόγω ακρόαση πριν αποφασίσει τη διατήρηση του ονόματός του στους επίμαχους καταλόγους. Ωστόσο, το δικαίωμα ακροάσεως πριν από την έκδοση πράξεων με τις οποίες διατηρείται η επιβολή περιοριστικών μέτρων έναντι προσώπων που υπόκεινται ήδη στα μέτρα αυτά παρέχεται υποχρεωτικώς όταν το Συμβούλιο δέχεται εις βάρος των προσώπων αυτών νέα στοιχεία, όχι όμως όταν η διατήρηση αυτή στηρίζεται στους ίδιους λόγους με εκείνους που αποτέλεσαν δικαιολογητική βάση για την έκδοση της αρχικής αποφάσεως περί επιβολής των επίμαχων περιοριστικών μέτρων (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 28ης Ιουλίου 2016, Tomana κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, C-330/15 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:601, σκέψη 67 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία· βλ. επίσης, υπό την έννοια και κατ' αναλογία, απόφαση της 7ης Απριλίου 2016, Central Bank of Iran κατά Συμβουλίου, C-266/15 P, EU:C:2016:208, σκέψη 33).

146 Εν προκειμένω, η σχετική με τον προσφεύγοντα αιτιολογία που περιλήφθηκε στις προσβαλλόμενες πράξεις δεν τροποποιήθηκε σε σύγκριση με την αιτιολογία των πράξεων με τις οποίες αποφασίστηκε η πρώτη εγγραφή του ονόματός του.

147 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρώτον, το Συμβούλιο δεν είχε την υποχρέωση να προβεί σε ακρόαση του προσφεύγοντος πριν την έκδοση των προσβαλλόμενων πράξεων.

148 Δεύτερον, πρέπει να τονιστεί ότι, με το έγγραφο της 13ης Φεβρουαρίου 2015 (βλ. σκέψη 10 ανωτέρω), το Συμβούλιο κάλεσε, εν πάση περιπτώσει, τον προσφεύγοντα να εκφράσει την άποψή του επί της ενδεχόμενης παρατάσεως των περιοριστικών μέτρων που τον αφορούν.

149 Είναι, βεβαίως, αληθές ότι ο προσφεύγων, παρά την αίτησή του της 4ης Φεβρουαρίου 2015, δεν είχε αποκτήσει πρόσβαση στα έγγραφα που δικαιολογούν την εγγραφή του ονόματός του στους καταλόγους, όταν υπέβαλε τις παρατηρήσεις του προς απάντηση στην πρόσκληση του Συμβουλίου.

150 Ωστόσο, παρατηρείται ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η εν λόγω αίτηση, παρ' όλο που στηρίζεται τυπικώς στον κανονισμό 1049/2001, μπορεί να θεωρηθεί ότι υποβλήθηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας επανεξετάσεως που προβλέπεται από τις διατάξεις που εκτίθενται στις σκέψεις 140 και 141 ανωτέρω και μπορεί επομένως να είναι λυσιτελής προκειμένου να εκτιμηθεί αν έγιναν σεβαστά εν προκειμένω τα δικαιώματα άμυνας του προσφεύγοντος, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Συμβούλιο ότι δεν εξέτασε

την αίτηση αυτή, σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, πριν την έκδοση των πράξεων του Μαρτίου του 2015, ενώ ο προσφεύγων άφησε να παρέλθουν σχεδόν έντεκα μήνες πριν αντιδράσει στην πρώτη εγγραφή του ονόματός του και υποβάλει την εν λόγω αίτηση.

151 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όταν έχουν γνωστοποιηθεί αρκούντως ακριβείς πληροφορίες που παρέχουν στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο τη δυνατότητα να διατυπώσει την άποψή του σχετικά με τα στοιχεία που δέχθηκε σε βάρος του το Συμβούλιο, η αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας δεν συνεπάγεται υποχρέωση του θεσμικού οργάνου αυτού να παράσχει με δική του πρωτοβουλία πρόσβαση στα έγγραφα που περιέχει ο φάκελός του. Το Συμβούλιο υποχρεούται να εξασφαλίζει τη δυνατότητα προσβάσεως σε όλα τα μη εμπιστευτικά διοικητικά έγγραφα που αφορούν το επίμαχο μέτρο μόνον κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου (βλ. απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2009, Bank Melli Iran κατά Συμβουλίου, T-390/08, EU:T:2009:401, σκέψη 97 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

152 Εν προκειμένω, εφόσον, όπως διαπιστώθηκε στο πλαίσιο της εξετάσεως του τέταρτου λόγου, η αιτιολογία των προσβαλλόμενων πράξεων που αφορούν τον προσφεύγοντα, η οποία συμπίπτει με την αιτιολογία των πράξεων βάσει της οποίας έγινε η πρώτη εγγραφή του ονόματός του στους καταλόγους, ήταν επαρκής, το Συμβούλιο δεν είχε υποχρέωση να λάβει την πρωτοβουλία να παράσχει στον προσφεύγοντα πρόσβαση στον φάκελο ή να αναμείνει την έκβαση της αιτήσεως που είχε τελικώς υποβάλει ο προσφεύγων, πριν αποφασίσει για τη διατήρηση του ονόματός του στους επίμαχους καταλόγους. Ο προσφεύγων γνώριζε, πράγματι, πολύ πριν λάβει το έγγραφο της 16ης Μαρτίου 2015, ότι είχαν επιβληθεί περιοριστικά μέτρα σε βάρος του λόγω των δραστηριοτήτων του ως δημοσιογράφου και ως επικεφαλής του RS και γνώριζε οπωσδήποτε τον τρόπο με τον οποίο είχε ασκήσει τις δραστηριότητες αυτές.

153 Τρίτον, και ως εκ περισσού, πρέπει να υπομνησθεί ότι, προκειμένου η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας να συνεπάγεται την ακύρωση μιας πράξεως, πρέπει η οικεία διαδικασία να μπορούσε να καταλήξει σε διαφορετικό αποτέλεσμα αν δεν υφίστατο η πλημμέλεια αυτή. Εν προκειμένω, ο προσφεύγων δεν εξήγησε ποια ήταν τα επιχειρήματα και στοιχεία τα οποία θα μπορούσε να προβάλει αν είχε λάβει νωρίτερα τα επίμαχα έγγραφα ούτε απέδειξε ότι τα επιχειρήματα και τα στοιχεία αυτά θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην περίπτωσή του σε διαφορετικό αποτέλεσμα, δηλαδή στη μη ανανέωση των επίμαχων περιοριστικών μέτρων σε βάρος του (βλ., υπό την έννοια αυτή και κατ' αναλογία, απόφαση της 18ης Σεπτεμβρίου 2014, Georgias κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, T-168/12, EU:T:2014:781, σκέψεις 106 έως 108 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Επομένως, ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να έχει ως αποτέλεσμα την ακύρωση των προσβαλλόμενων πράξεων.

154 Κατόπιν των προεκτεθέντων, ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

155 Επειδή όλοι οι λόγοι ακυρώσεως που προέβαλε ο προσφεύγων απορρίφθηκαν, η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

156 Κατά το άρθρο 134, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι ο προσφεύγων ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα του Συμβουλίου.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα)

αποφασίζει:

**1) Απορρίπτει την προσφυγή.**

**2) Καταδικάζει τον Dmitrii Konstantinovich Kiselev στα δικαστικά έξοδα.**

Berardis Tomljenović Spielmann

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Ιουνίου 2017.

(υπογραφές)

# Περιεχόμενα

Ιστορικό της διαφοράς ..... 2

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων ..... 4

Σκεπτικό ..... 5

Α – Ως προς τον έκτο λόγο ακυρώσεως, ο οποίος αντλείται από παράβαση της συμφωνίας εταιρικής σχέσεως ..... 5

Β – Επί του τετάρτου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος αντλείται από παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως ..... 6

Γ – Επί του πρώτου και του δεύτερου λόγου, οι οποίοι αντλούνται από πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά την εφαρμογή του επίμαχου κριτηρίου στην περίπτωση του προσφεύγοντος και από προσβολή του δικαιώματος της ελευθερίας εκφράσεως ..... 9

1. Ως προς την έκταση του δικαστικού ελέγχου ..... 10

2. Ως προς την ερμηνεία του επίμαχου κριτηρίου υπό το πρίσμα του πρωτογενούς δικαίου, ιδίως της ελευθερίας εκφράσεως ..... 11

α) Ως προς την προϋπόθεση κατά την οποία κάθε περιορισμός της ελευθερίας εκφράσεως πρέπει «να προβλέπεται από τον νόμο» ..... 12

β) Ως προς την επιδίωξη σκοπού γενικού συμφέροντος ..... 14

γ) Ως προς τον μη υπέρμετρο χαρακτήρα των περιοριστικών μέτρων σε βάρος του προσφεύγοντος ..... 14

Ως προς το ότι οι περιορισμοί πρέπει να είναι αναγκαίοι και αναλογικοί ..... 14

Ως προς τη μη προσβολή της ουσίας της ελευθερίας εκφράσεως του προσφεύγοντος ... 19

Δ – Επί του πέμπτου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος αντλείται από το ότι το επίμαχο κριτήριο είναι αντίθετο προς το δικαίωμα της ελεύθερης εκφράσεως και ως εκ τούτου παράνομο, εάν επιτρέπει την επιβολή περιοριστικών μέτρων σε βάρος δημοσιογράφων που ασκούν το δικαίωμα αυτό ..... 20

Ε – Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος αντλείται από προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος αποτελεσματικής ένδικης προστασίας ..... 20

Επί των δικαστικών εξόδων ..... 23